

Μακεδονικά

Τόμ. 13, Αρ. 1 (1973)

Οι μακεδονiάρχαι του Κοινού των Μακεδόνων και η κοινωνική θέση αυτών εις τας μακεδονικάς πόλεις

Δ. Κανατσούλη

doi: [10.12681/makedonika.894](https://doi.org/10.12681/makedonika.894)

Copyright © 2014, Δ. Κανατσούλη

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κανατσούλη Δ. (1973). Οι μακεδονiάρχαι του Κοινού των Μακεδόνων και η κοινωνική θέση αυτών εις τας μακεδονικάς πόλεις. *Μακεδονικά*, 13(1), 1–38. <https://doi.org/10.12681/makedonika.894>

ΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ
ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΙΣ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑΣ ΠΟΛΕΙΣ

Οί Μακεδονίαρχαι ἦσαν οἱ πρόεδροι τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων, μίᾳ θρησκευτικῆς ἐπαρχιακῆς ἐνώσεως τῶν Μακεδόνων, τῆς ὁποίας κύριον ἔργον ἦτο, ὅπως καὶ ὄλων σχεδὸν τῶν κοινῶν τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ἡ λατρεία τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἡ διοργάνωσις τῶν μετ' αὐτῆς συνδεομένων ἐπαρχιακῶν ἀγώνων. Εἰς παλαιότεραν μελέτην μου «Τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων», εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον¹, ἐπραγματεύθην περὶ τῶν μακεδονιαρχῶν, περὶ τοῦ τίτλου αὐτῶν, περὶ τοῦ χρόνου ἐμφανίσεώς των, περὶ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς διαρκείας τῆς θητείας των, περὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων καὶ τῶν οικονομικῶν συνεισφορῶν αὐτῶν πρὸς τὸ κοινὸν ὡς ἀγωνοθετῶν. Οἱ πρόεδροι οὗτοι τοῦ κοινοῦ ἄλλοτε ἔχουν τὸν τίτλον *ἀρχιερεὺς τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων* καὶ πληρέστερον *ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ Μ.*, ὅστις πάλιν εἶναι ταυτόσημος μὲ τὸν συχνότερον ἀπαντῶντα *ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ Μ.* καὶ ἄλλοτε *μακεδονίαρχης*. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν πέντε γνωστῶν ἀρχιερέων τοῦ κοινοῦ τέσσαρες ἀνήκουν εἰς τὸν 1ον μ.Χ. αἰῶνα καὶ δὴ περὶ τὸ τέλος αὐτοῦ καὶ εἰς μόνον εἰς τὸν 2ον, οὐδεὶς δὲ ἀπαντᾷ εἰς τὸν 3ον, ἀντιθέτως δὲ ἐκ τῶν εἴκοσι τριῶν μακεδονιαρχῶν καὶ μακεδονιαρχισῶν ὅλοι σχεδὸν χρονολογοῦνται κατὰ τὸν 3ον αἰῶνα καὶ οὐδένα ἠμποροῦμεν νὰ τοποθετήσωμεν οὐτε εἰς τὸν 2ον μ.Χ. αἰῶνα, καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ πρόεδροι τοῦ κοινοῦ κατὰ τὸν 1ον καὶ 2ον αἰῶνα ἐκαλοῦντο ἀρχιερεῖς τοῦ κοινοῦ, κατὰ τὸν 3ον δὲ μακεδονίαρχαι. Κατὰ ταῦτα ὁ *ἀρχιερεὺς τοῦ κοινοῦ* καὶ ὁ *μακεδονίαρχης* εἶναι κοινὴ ὀνομασία πρὸς δῆλωσιν τοῦ προέδρου, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ πρῶτος τίτλος χρησιμοποιεῖται παλαιότερον, ὁ δεῦτερος μεταγενεστέρως, ἐκτόπισας ὀριστικῶς τὸν πρῶτον.

Εἰς τὴν ἐπιπέεξετασιν τοῦ προβλήματος τῶν μακεδονιαρχῶν ἤχθην ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψιν νέων ἐπιγραφικῶν μαρτυριῶν, αἵτινες μᾶς κατέστησαν γνωστοὺς καὶ ἄλλους μακεδονίαρχας καὶ διεσαφήνισαν μερικὰ προβλήματα, ἰδίως χρονολογικὰ καὶ οργανωτικά. Ἀκόμη διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης μελέτης ἠθέλησα νὰ τονίσω τὴν κοινωνικὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ καὶ αἱ οἰκογένειαι των εἶχον εἰς τὰς μακεδονικὰς πόλεις.

1. Δ. Κανατσούλη, Τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων, «Μακεδονικά», τ. Γ' (1956), σ. 58-69.

Α. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

α. Οικογένεια Κλαυδίων

Πηγαί.

μακεδονιάρχης εἰς

1. IG X, 2, 1, ἀρ. 183 (Βλ. καὶ Π. Παπαγεωργίου, Ἐφημερίς «Ἀλήθεια» Θεσσαλονίκης 7 Ὀκτωβρίου 1906, ἀρ. 39. Σ. Πελεκίδης, Ἀπὸ τὴν πολιτεία καὶ τὴν κοινωρία τῆς ἀρχαίας Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1934, 49, ὑποσημ. 1β): *Ἡ πόλις·|Κλαύδιον|Μένονα|τὸν ἀρχιερέα|διὰ Κλαυδίων|Μένονος|καὶ Εὐβούλης|τῶν τέκνων|ἀρετῆς ἔνεκεν· φυλῆ|Ἀσκλη|πίας.*

2. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 184 (Βλ. καὶ Duchesne, Archive des miss. scientif. III, 212, ἀρ. 5. Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία ἐν λίθοις φθεγγομένοις καὶ μνημείοις σωζομένοις, Ἀθῆναι 1896, 438/9, ἀρ. 378. Σ. Πελεκίδης, ἔ.ἀ.): *Ἡ πόλις·|Κλαύδιον|Μένονα|τὸν ἀρχιερέα|διὰ Κλαυδίων|Μένονος καὶ|Εὐβούλης τῶν|τέκνων ἀρετῆς|ἔνεκεν· φυλῆ|Ἀντιγονίς.*

3. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 185 (Βλ. καὶ Δήμιτσα, ἔ.ἀ., ἀρ. 379. Duchesne, ἔ.ἀ., ἀρ. 6. Πελεκίδης, ἔ.ἀ.): *Ἡ πόλις·|Κλαύδιον|Μένονα|τὸν ἀρχιερέα|διὰ Κλαυδίων|Μένονος|καὶ Εὐβούλης|τῶν τέκνων|ἀρετῆς ἔνεκεν·|φυλῆ|Διονυσιάς.¹*

4. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 173 (Βλ. καὶ Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., 23 Σεπτεμβρίου 1906, ἀρ. 2 καὶ Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. ἀνοιχθῆν (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἡμερολογίου Σβορώνου) 1907, 5, 12. Πελεκίδης, ἔ.ἀ., 49, 1): *Ἡ πόλις·|Κλαύδιον|Ῥούφριον|Πλωτεῖνον,|υἱὸν Κλαυδίου|Μένονος τοῦ|ἐξ ῥοφάντου,|ἔγγονον Ῥουφρίου|Ἰού|στον τοῦ|λαμπροτάτου|ἑπατικοῦ,|τοῖς ἐαντῆς|τέλεσιν εἰς|παρμυθίαν τοῦ|πατρὸς.*

5. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 143 (Βλ. καὶ Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., ἀρ. 35=Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 5, 10. PIR II, 999a. Πελεκίδης, ἔ.ἀ. 49, 1a): *Κ. Οὐαλέριον|Ῥούφριον|Ἰουστον τὸν|κράτιστον|ἀνθύπατον,|ἕπατον ἀγγῶς καὶ|φιλανθρωπῶς|ἡγεμονεῦσαντα|Κλαυδίου|Μένονον|τὸν εὐεργέτην,|ἔδντρυχεῖτε.*

6. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 144 (Βλ. καὶ Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., ἀρ. 13=Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 5, 11. REG 20(1907) 70, 13 et 35. Πελεκίδης, ἔ.ἀ., 49, ὑποσημ. 1γ.): *Κ. Οὐαλέριον|Ῥούφριον|Ἰουστον τὸν|κράτιστον|ἀνθύπατον,|ἕπατον ἀσον|καρίως ἡγεμονεῦσαντα,|Κλαυδίου|Μένονον τὸν|συνγενῆ,|ἔδντρυχεῖτε.*

7. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 142 (Βλ. καὶ Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., ἀρ. 38=Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 5, 9. Πελεκίδης, ἔ.ἀ., ὑποσημ. 1α, 2. L. Robert, Hellenica V (1948) 30): *Ἀγαθῆ|τύχη·|Λικίνιον|Ῥουφρίον τὸν|κράτι|στον καὶ|λαμπροτά|τον καὶ ἐν|πειρώτατον|νόμων ἑπατικὸν|Κλαυδίου|Μένονον|εὐεργέτην.*

1. Περί τῶν τριῶν αὐτῶν φυλῶν τῆς Θεσσαλονίκης, αἱ ὁποῖαι ἀναθέτουν ἀνά ἐν μνημεῖον πρὸς τιμὴν τοῦ Κλαυδίου Μένονος βλ. Δ. Κανατσούλη, Ἡ μακεδονικὴ πόλις, «Μακεδονικά», τ. Δ' (1960), σ. 26.

8. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 209 (Βλ. καὶ Π ε λ ε κ ί δ η, ἔ.ἀ., 48/9 καὶ εἰκ. 11): 'Ρουφρίαν|Κλαυδίαν|Εὐβούλην|Ἰουῆτος|δὲ κρατίστος|καὶ Μένων|δὲ ἀδελφός¹.

9. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 168 (Βλ. καὶ Π ε λ ε κ ί δ η, ἔ.ἀ., 66, ἀρ. 24): 'Ἡ πατρίς|Φλάβιον|Κλ(αύδιον) Μένωνα|τὸν καὶ|Στρουμόν,|ἱερασά|μενον καὶ|ἀγωνοθετή|σαντα καὶ|ἐφηβαρχή|σαντα <ἐν>|τῷ ἐνενη|κοστῷ δια|κοσιοστῷ|Σεβ(αστῷ) ἔτι (sic).

10. J. M. R. C o r m a c k, Progress Report on the Greek Inscriptions of the III Meris. Ἀρχαία Μακεδονία, Θεσσαλονίκη 1970, 198/9, 10 (Βλ. καὶ Ἐθνικός Ὁδηγός, Ἀθήναι 1920/21, τεύχ. 4, 18. C h. E d s o n, Macedonia III ἐν Harv. Theol. Rev. 41 (1948) 197, 46. Δ. Κανατσούλη, Μακεδονικὴ προσωπογραφία (συμπλήρωμα), Μακεδονικά Ζ' (1967) 195): Οἱ σύνεδρον|Κλαύδιον Πλω|τεῖνον υἱὸν|Κλαυδίου Μέ|ωνος τοῦ μακε|δονίαρχου εἰς|παραμυθείαν|τοῦ πατρὸς|...|ἐπιμεληθέν|τος τῆς ἀναστά|σεως Ἰουλιανοῦ|Μενάνδρου.

11. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 177 (Βλ. καὶ Π α π α γ ε ω ρ γ ί ο υ, ἔ.ἀ., ἀρ. 5=Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 7, ἀρ. 33 καὶ 2, ὑποσημ. REG, ἔ.ἀ., 40. Π ε λ ε κ ί δ η, ἔ.ἀ., 78, ὑποσημ. 2. J. H. O l i v e r, The Sacred Gerusia, Hesperia, Supplement VI (1941) 166, ἀρ. 57): Ἀγαθῆι Τύχηι|ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος|τῆς λαμπροτάτης Θεσ|σαλονικαίων μητρο|πόλεως καὶ κολωνεί|ας καὶ τετράκις νεω|κόρου Φλαβίαν Κλαυ|δίαν Σιλβανὴν τὴν|[ἄξι]ορολογωτάτην|[ἀρχι]έρεϊαν καὶ γε|[ρουσ]ίαρχισσαν τει|[μ]η[ς] καὶ εὐνοίας ἔ|νεκεν. |Εδνωχώς.

Ἡ οἰκογένεια τῶν Κλαυδίων τῆς Θεσσαλονίκης ἦτο μία τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς πόλεως κατὰ τὸν 3ον μ.Χ. αἰῶνα. Τὸ συμπεραίνομεν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν μαρτυριῶν (11 ἐπιγραφαι) περὶ αὐτῆς καὶ τὸν μεγάλον σχετικῶς ἀριθμὸν τῶν μελῶν τῆς, τὰ ὅποια παρακολουθοῦμεν εἰς τὰς ἐπιγραφὰς μέχρι τετάρτης γενεᾶς. Ἐν μάλιστα μέλος τῆς οἰκογενείας ἀνήλθεν εἰς τὸ ὑπατον ἀξίωμα τῆς ἐπαρχιακῆς ὀργανώσεως τῶν Μακεδόνων, εἰς τὸ τοῦ μακεδονίαρχου. Πρὶν ὅμως προχωρήσωμεν εἰς τὴν μελέτην τῆς οἰκογενείας, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν, ποῖα σχέσις ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν διαφόρων μελῶν, ποὺ μᾶς παραδίδονται.

Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς μας ἐμφανίζεται Κλαυδῖος τις Μένων, ἀρχιερεὺς (ἀρ. 1.2.3.7.), τὸν ὅποιον πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς τὸν ἀρχαιότερον τῶν Κλαυδίων καὶ πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους συνωνύμους τὸν σημειῶνομεν μὲ τὸ ὄνομα «Κλαυδῖος Μένων (I)». Εἰς τρεῖς ἀπ' αὐτὰς κατονομάζονται δύο παιδιὰ του, ὁ Κλαυδῖος Μένων (II) καὶ ἡ Κλαυδία Εὐβούλη, ἡ ὅποια εἰς ἄλλην ἐπιγραφὴν (ἀρ. 8) ὀνομάζεται πληρέστερον Κλαυδία Ρουφρία Εὐβού-

1. Ὁ Π ε λ ε κ ί δ η ς, ἔ.ἀ., ὁ πρῶτος ἐκδῶσας τὴν ἐπιγραφὴν, σημειῶνει «ὁ ἀδελφός», ὅχι οἱ ἀδελφοί, ὅπως φέρεται εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν IG, διακρίνεται δὲ καθαρὰ καὶ σήμερον ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὸ ἄρθρον Ο καὶ ἡ κατάληξις Σ

λη. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν μνημονεύεται καὶ Ἰουστός τις, ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει νὰ ἔχη σχέσιν μὲ τὸν ἀπαντῶντα εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς οἰκογενείας Κ(ό-ϊντον) Οὐαλέριον Ρούφριον Ἰουστον, τὸν ἀνθύπατον (ἀρ. 5, 6). Πιστεύομεν ὅτι οὗτος ἦτο σύζυγος τῆς Κλαυδίας Εὐβούλης, ἡ ὁποία, ὅταν τὸν ὑπανδρεύθη, ἔλαβε τὸ ὄνομα γένους αὐτοῦ, διατηρήσασα παραλλήλως καὶ τὸ πατρικὸν (Κλαυδία Ρουφρία Εὐβούλη). Υἱὸς αὐτῶν ἦτο ὁ Κλαύδιος Μένων (III), ὁ μακεδονiάρχης καὶ ἱεροφάντης (ἀρ. 4. 10.), καὶ τούτου υἱὸς ὁ Κλαύδιος Ρούφριος Πλωτεῖνος. Ὁ E d s o n ὁμως (IG, ἔ.ἀ., 78, ἀρ. 185, S t e m m a), στηριζόμενος ἐπὶ ἐσφαλμένης ἀναγνώσεως τῆς ἐπιγραφῆς ἀρ. 8, στίχ. 7: «Ἰουστός ὁ κράτιστος καὶ Μένων οἱ ἀδελφοί», πιστεύει ὅτι ὁ Ἰουστός αὐτὸς ἦτο ἀδελφὸς τῆς Κλαυδίας Εὐβούλης καὶ τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (II) νέου καὶ υἱὸς τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (I). Ἔτσι ἀναγκάζεται νὰ ἐπινοήσῃ ἕνα (Κλαύδιον Ρούφριον) Ἰουστον, ἕγγονον τοῦ Κ. Οὐαλερίου Ρουφρίου Ἰουστοῦ καὶ υἱὸν τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (I) ἐκ μιᾶς κόρης, ἀγνώστου ὀνόματος, τοῦ προηγουμένου. Ἄλλ' ἂν ὁ Ἰουστός ἦτο ἀδελφός, τότε διατὶ δὲν σημειῶνεται καὶ αὐτὸς εἰς τὰ τρία τιμητικὰ μνημεῖα τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (I), ὅπου ὑπάρχουν οἱ δύο ἄλλοι, ἀφοῦ μάλιστα, ἂν ἠμποροῦμεν νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν ἀναγραφομένων ὀνομάτων εἰς τὸ μνημεῖον τῆς Εὐβούλης, θὰ πρέπει νὰ ἦτο ὁ πρεσβύτερος. Ὅπως δὲ ὅσον εἰς τὸ μνημεῖον αὐτὸ χαρακτηρίζεται μόνον «Μένων ὁ ἀδελφός», ὁ Ἰουστός, ὁτιδήποτε ἄλλο ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ἐκτὸς ἀπὸ ἀδελφός.

Κλαύδιος Μένων (III) ὁ μακεδονiάρχης. Οὗτος προήρχετο ἐκ θηλυγονίας ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῶν Κλαυδίων, ἦτο δηλ., ὅπως εἶδομεν, υἱὸς τοῦ ἀνθυπάτου Κ(οῖντον) Οὐαλερίου Ρουφρίου Ἰουστοῦ καὶ τῆς Ρουφρίας Κλαυδίας Εὐβούλης, τῆς κόρης τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (I) (ἀρ. 1.2.7.8.). Ἄξιον προσοχῆς εἶναι ὅτι εἰς αὐτὸν ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα τῶν Κλαυδίων, ἴσως λόγῳ τοῦ μεγάλου κύρους τῆς οἰκογενείας, ἐνῶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς Ρουφρίου ἐπανερχεται εἰς τὸν ἕγγονον Κλαύδιον Ρούφριον Πλωτεῖνον. Ἐκ τῶν πολλῶν τιμητικῶν μνημείων, ποὺ ἀνάγονται εἰς τὴν ἐπιφανῆ αὐτὴν οἰκογένειαν, εἰς δύο μόνον μνημονεύεται τὸ ὄνομα του. Εἶναι δύο βωμοί, οἱ ὁποῖοι ἐστήθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ υἱοῦ του Κλαυδίου Ρουφρίου Πλωτεῖνου, ὁ μὲν εἰς ὑπὸ τῶν συνόδων τοῦ κοινοῦ (ἀρ. 10), ὁ δὲ ἄλλος ὑπὸ τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης (ἀρ. 4). Εἰς τὸν ἕνα καλεῖται μακεδονiάρχης, εἰς τὸν ἄλλον ἱεροφάντης. Γεννᾶται τὸ ζήτημα, ἂν τὸ τελευταῖον ἀνεφέρετο εἰς τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων, ὅπως καὶ ἡ μακεδονiαρχία του, ἢ εἶχε σχέσιν μὲ τοπικὴν τινα λατρείαν, δηλ. τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης. Ὁ E d s o n, ἔ.ἀ., 194 κ.έ., ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἱεροφαντίαν τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (III), παρατηρεῖ ὅτι μαρτυρία τις δι' ἕνα ἱεροφάντην, ποὺ νὰ συνεδέετο, ὅπως ἀπὸ τοῦ D u c h e s s e n e πιστεύετο, μὲ τὴν λατρείαν τῶν Καβείρων εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, δὲν

ὑπάρχει. Ἀντιθέτως παραθέτει δύο παραδείγματα ἱεροφαντιῶν, τῶν μακεδονιαρχῶν Ἰουλίου Ἰγγενοῦ καὶ Δομίτιου Εὐρυδίκου, οἱ ὅποιοι συνεδέοντο ὄχι μὲ τὴν τοπικὴν διοίκησιν πόλεώς τινος, ἀλλὰ μὲ τὸ κοινόν, καὶ συμπεραίνει ἐκ τούτου ὅτι ἱεροφάντης τις πρέπει νὰ εὑρίσκετο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς ἄμεσον σχέσιν μὲ τὴν ἐπαρχιακὴν λατρείαν τῶν αὐτοκρατόρων. Καθ' ὅμοιον τρόπον δέχεται ὅτι καὶ τοῦ Κλαυδίου Μένωνος, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὡς μακεδονίαρχος εὑρίσκετο εἰς σχέσιν μὲ τὸ κοινόν, ὁ τίτλος τοῦ ἱεροφάντου ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ἱεροφαντίαν καὶ ὄχι εἰς ἱερωσύνην τινὰ τῆς γενετείρας τοῦ Θεσσαλονίκης. Ἐν τούτοις ἡ περίπτωσις τούτου διαφέρει. Ὁ τίτλος τοῦ ἱεροφάντου, τὸν ὅποιον φέρουν ὁ Ἰούλιος Ἰγγενὸς καὶ ὁ Δομίτιος Εὐρυδίκος, συνδέεται εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν μὲ τὸν τοῦ μακεδονίαρχου καὶ ἄλλους τίτλους τοῦ κοινοῦ καὶ δι' αὐτὸ ἠμποροῦμεν ἀσφαλέστερον νὰ συμπεράνωμεν περὶ τῆς σχέσεως τῆς ἱεροφαντίας τῶν πρὸς τὸ κοινόν, ἐνῶ ὁ τίτλος τοῦ ἱεροφάντου τοῦ Κλαυδίου Μένωνος σημειώνεται μόνον εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης, χωρὶς νὰ προστίθεται καὶ ὁ ἄλλος τίτλος τοῦ μακεδονίαρχου, τὸν ὅποιον γνωρίζομεν μόνον ἀπὸ τὸν βωμῶν τῶν συνόδων. Καὶ ὅμως τὸν τίτλον τοῦ μακεδονίαρχου ὁ Κλαύδιος Μένων πρέπει ἀσφαλῶς νὰ εἶχε κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ βωμοῦ τοῦ υἱοῦ του ὑπὸ τῆς πόλεως. Ὁ βωμὸς οὗτος, καθὼς προκύπτει ἐκ τῆς φράσεως τοῦ κειμένου *εἰς παραμυθίαν τοῦ πατρὸς*, ἀνηγέρθη ὑπὸ τῆς πόλεως ἀναμφιβόλως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τιμωμένου καὶ σκοπὸν εἶχε νὰ παρηγορήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ Κλαύδιον Μένωνα, ἐξέχον μέλος τῆς κοινωνίας τῆς Θεσσαλονίκης, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ υἱοῦ του. Ὁ ἄλλος βωμὸς, τὸν ὅποιον ἔστησαν οἱ σύνοδοι εἰς τὴν ἔδραν τοῦ κοινοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοῦ προσώπου καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ἰδίου γεγονότος καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, πρὸς παρηγορίαν τοῦ πατρὸς διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ υἱοῦ (*εἰς παραμυθίαν τοῦ πατρὸς*), θὰ πρέπει νὰ ἀνηγέρθη ταυτοχρόνως. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ βωμὸς οὗτος δὲν δύναται νὰ εἶναι μεταγενέστερος τοῦ ὑπὸ τῆς Θεσσαλονίκης στηθέντος, ὁ Κλαύδιος Μένων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ τελευταίου εἶχεν ἤδη τὸν τίτλον τοῦ μακεδονίαρχου. Διὰ ποῖον ὅμως λόγον δὲν προστίθεται εἰς τὸν βωμὸν αὐτὸν καὶ ὁ τίτλος τοῦ μακεδονίαρχου, ὅπως π.χ. εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἐκ τῶν δύο ἐπιγραφῶν τοῦ Δομίτιου Εὐρυδίκου, ποῦ καὶ αὐτὴ δὲν ἐξεδόθη εἰς τὴν ἔδραν τοῦ κοινοῦ, ἀλλ' εἰς ἄλλην πόλιν; Ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ τίτλος τοῦ ἱεροφάντου εἶχε σχέσιν μὲ τὸ κοινόν, διατί δὲν ἐπροτιμήθη ὁ σημαντικώτερος ἐπαρχιακὸς τίτλος, ὁ τοῦ μακεδονίαρχου, ἐφ' ὅσον ἴσως διὰ λόγους συντομίας δὲν ἦτο δυνατόν καὶ οἱ δύο νὰ μνημονευθοῦν, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιγραφὴν, ὅπου ἐκ τῶν δύο τίτλων τοῦ Ρουφρίου Ἰούστου, τοῦ ὑπάτου καὶ ἀθναπίτου, τοὺς ὅποιους οὗτος εἰς ἄλλας ἐπιγραφάς (ἀρ. 5. 6.) φέρει, προεκρίθη ὁ σημαντικώτερος, *τοῦ ὑπατικοῦ*. Τὸ πρᾶγμα ἐξηγεῖται, νομίζω, ἂν

δεχθόμεν ὅτι ἐκάστη ἀρχὴ ἀνέγραψεν ἐπὶ τοῦ οἰκείου βωμοῦ τὸν τίτλον ἐκείνον, τὸν ὅποιον παρ' αὐτῆ ἀπέκτησεν ὁ Κλαύδιος Μένων, δηλ. οἱ σύνεδροι τὸν τοῦ μακεδονιάρχου, ἢ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης τὸν τοῦ ἱεροφάντου. Ἡ ἱεροφαντία λοιπὸν τοῦ Κλαυδίου Μένωνος ἔχει σχέσιν μᾶλλον μετὰ τὴν πόλιν Θεσσαλονικὴν παρὰ μὲ τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων.

Περὶ τῆς οἰκογενειακῆς του καταστάσεως οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν, εἰμὴ μόνον ὅτι ὁ υἱὸς του Κλαύδιος Ρούφριος Πλωτεῖνος ἀπέθανε, ζῶντος τοῦ πατρὸς, καὶ ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς οὐδέτερον τῶν βωμῶν φέρει τίτλον τινά, ἂν καὶ ἀνῆκεν εἰς τιτλοῦχον οἰκογένειαν, θὰ πρέπει νὰ ἀπέθανεν εἰς νεαρὰν ἡλικίαν. Ὅμοίως θὰ πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ ἡ ἀγνώστου ὀνόματος μητέρα του ἀπέθανε πρὸ τούτου, διότι θὰ ἦτο ἀδιανόητον, ἂν ἔζη, νὰ μὴ μνημονεύεται καὶ αὐτὴ εἰς τὰ δύο παραμυθητικὰ μνημεῖα τοῦ ἀνδρὸς τῆς, τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἀνεγερθὲν ὑπὸ τῆς πόλεως.

Ἄμεσος μαρτυρία περὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ μακεδονιάρχου τούτου εἰς τὰς δύο ἐπιγραφὰς δὲν ὑπάρχει. Ἦμποροῦμεν ὅμως ἐμμέσως ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιγραφῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Κλαυδίων, νὰ συμπεράνωμεν περὶ αὐτῆς κατὰ προσέγγισιν. Γνωρίζομεν ὅτι ὁ πάππος του Κλαυδίου Μένων (I), ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ πατὴρ του Ρούφριος Ἰουστός ἦσαν σύγχρονοι τοῦ ἐπιφανοῦς νομομαθοῦς Λικιννίου¹ Ρουφείνου (ἀρ. 5.6.7.), ὁ ὁποῖος εὐρίσκετο εἰς τὴν Μακεδονίαν κατὰ τὴν τρίτην δεκαετίαν τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος (225-230). Ὅμοίως ἐξ ἄλλης ἐπιγραφῆς τῶν Κλαυδίων γνωρίζομεν ὅτι ὁ πρῶτεξάδελφος τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (III), τοῦ μακεδονιάρχου, Φλάβιος Κλαύδιος Μένων διετέλεσεν ἱερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ θεοῦ Φούλβου καὶ ἐφηβάρχος εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν τὸ ἔτος 258 μ.Χ. (ἀρ. 9) εἰς νεαρὰν ἡλικίαν². Κατὰ ταῦτα ἡ δρᾶσις τοῦ Κλαυδίου Μένωνος δύναται νὰ τοποθετηθῆ κατὰ μίαν γενεάν μεταγενεστέραν τοῦ Λικιννίου Ρουφείνου καὶ τοῦ πάππου του, ὅχι δὲ ἐνωρίτερον τοῦ 258. μ.Χ., ἤτοι κατὰ τὸ τρίτον τέταρτον τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος.

Ἐκτὸς τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (III), τοῦ μακεδονιάρχου, καὶ ἄλλα μέλη τῆς μεγάλης αὐτῆς οἰκογενείας διέπρῃσαν εἰς τὴν δημοτικὴν διοίκησιν. Τοιοῦτος ἦτο ὁ Κλαύδιος Μένων (I), τὸ ἀρχαιότερον γνωστὸν μέλος τῆς οἰκογενείας, ὅπως εἶδομεν, καὶ ἴσως ὁ γενάρχης αὐτῆς. Μᾶς εἶναι γνωστὸς ἐκ πέντε βωμῶν τῆς Θεσσαλονίκης (ἀρ. 1.2.3.5.7.). Ἐκ τούτων τρεῖς ἐστήθησαν πρὸς τιμὴν του ἀποφάσει τῆς πόλεως καὶ δαπάναις τῶν τέκνων του Κλαυδίου Μένωνος (II) νέου καὶ Κλαυδίας Εὐβούλης ὑπὸ τῶν φυλῶν τῆς Θεσσαλονίκης Ἀντιγονίδος, Διονυσιάδος καὶ Ἀσκληπιάδος ἀντιστοιχοῦς

1. Ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ὑπάρχει ὁ τύπος Λικίνιος, μὲ δύο ν δηλ., θὰ χρησιμοποιοῦμεν τὸν τύπον τούτον ἐδῶ, ἂν καὶ ὁ ὀρθότερος εἶναι Λικίνιος.

2. Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν ἱερέων τοῦ θεοῦ Φούλβου καὶ τῶν ἐφηβάρχων τῆς πόλεως βλ. Δ. Κανατσούλη, Ἡ μακεδονικὴ πόλις, «Μακεδονικά», τ. Ε' (1963), σ. 60/1.

καὶ δύο ἄλλοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, εἰς πρὸς τιμὴν τοῦ νομομαθοῦς Λικινίου Ρουφείου καὶ ἕτερος πρὸς τιμὴν τοῦ φίλου του Κ. Οὐαλερίου Ρουφρίου Ἰουστου, τοῦ ἀνθυπάτου. Ὁ Κλαύδιος οὗτος ὑπῆρξεν ἀρχιερεὺς, δηλ. ἀνάτατος λειτουργὸς καὶ ἐπόπτης τῆς τοπικῆς λατρείας, ἴσως τῆς λατρείας τῶν Καβείρων¹, ἢ ὅποια εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ἐνωρὶς εἶχε συνδεθῆ μετὰ τὴν τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος. Ἄλλο ἀξίωμα, ἱερατικὸν ἢ πολιτικόν, δὲν φέρεται εἰς τὰς πηγὰς. Ἐν τούτοις, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι οὗτος εἶχεν ἀναπτύξει στενὰς σχέσεις μετὰ ἐπιφανεῖς ἄνδρας τῆς αὐτοκρατορίας, ὡς μετὰ τὸν ὀνομαστὸν ἐκ Θυατειρῶν τῆς Μ. Ἀσίας νομομαθὴ Μ. Γναῖον Λικίνιον Ρουφείον καὶ τὸν ὑπατον καὶ ἀνθυπατον τῆς Μακεδονίας Κ. Οὐαλέριον Ρούφριον Ἰουστου, τὸν ὅποιον μάλιστα μετέπειτα εἰσήγαγεν εἰς τὴν οἰκογένειάν του ὡς γαμβρὸν τῆς κόρης του, ἐπὶ πλέον δὲ ὅτι πρὸς αὐτὸν εἶχον ἀποδοθῆ τιμαὶ τριῶν τοῦλάχιστον φυλῶν τῆς πόλεως, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οὗτος εἶχεν ἐξέχουσαν κοινωνικὴν θέσιν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ ἢ προσωπικὴ του ἀξία ἦτο σημαντικὴ.

Τοῦ Κλαυδίου τούτου ὑπῆρχον, ὅπως εἶδομεν, δύο παιδιὰ—τόσα τοῦλάχιστον παρουσιάζονται εἰς τὰς πηγὰς μας (ἀρ. 1.2.3.6.8.)—, ὁ Κλαύδιος Μένων (II) νέος καὶ ἡ Κλαυδία Εὐβούλη. Καὶ οἱ δύο οὐδένα τίτλον φέρουν. Διὰ τὴν Κλαυδίαν Εὐβούλην γνωρίζομεν ὅτι ὑπανδρεύθη τὸν ἀνθυπατον Ρούφριον Ἰουστου, ἀπέθανεν ὅμως ἐνωρὶς, καθὼς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ τὸ μνημεῖόν της (ἀρ. 8), τὸ ὅποιον μετὰ θάνατον ἀνέθεσεν ὁ σύζυγός της μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ της Κλαυδίου Μένωνος (II).

Ὁ σύζυγός της Κ(όιντος) Οὐαλέριος Ρούφριος Ἰουστου μᾶς εἶναι γνωστός ἀπὸ τέσσαρας βωμοὺς τῆς Θεσσαλονικῆς (ἀρ. 4.5.6.8.). Τὸν ἕνα ἀναθέτει ὁ Κλαύδιος Μένων (I), ὁ ἀρχιερεὺς, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἴσως τῆς λήξεως τῆς θητείας του ὡς ἀνθυπάτου, καὶ τὸν ἄλλον ὁ Κλαύδιος Μένων (II) νέος, ὁ υἱὸς τοῦ προηγούμενου. Ἐπειδὴ εἰς τὸν πρῶτον βωμὸν ἀποκαλεῖται ἀπλῶς *εὐεργέτης*, χωρὶς νὰ γίνεταί λόγος περὶ συγγενικῆς τινος σχέσεως, εἰς τὸν δεύτερον χαρακτηρίζεται *συγγενής*², θὰ πρέπει αὐτοὶ νὰ ἀνετέθησαν εἰς διάφορον χρόνον, ὁ δεύτερος ὅταν ἐγινε γαμβρὸς τῆς οἰκογενείας. Οἱ δύο ἄλλοι, ἔνθα μνημονεύεται οὗτος, ἀνηγέρθησαν εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν,³ ὁ ἕνας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς συζύγου του καὶ ὁ ἕτερος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἐγγόνου του Κλαυδίου Ρουφρίου Πλωτείου. Ὁ Κ. Οὐαλέριος Ρούφριος Ἰουστου προηγούμενος εἶχε διατελέσει ὑπατος (consul suffectus) καὶ ἀνθυπάτος, προφανῶς, τῆς Μακεδονίας³. Ἡ διοίκησίς του ὡς ἀνθυπάτου ἐξαιρεται εἰς

1. Περὶ τῆς λατρείας τῶν Καβείρων εἰς τὴν Μακεδονίαν γενικώτερον καὶ τὴν Θεσσαλονικὴν εἰδικώτερον βλ. Δ. Κ α ν α τ σ ο ὕ λ η, ἔ.ἀ., σ. 98/9.

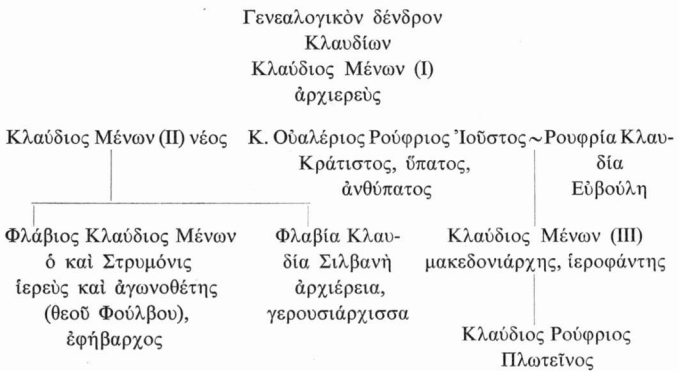
2. Μόνον ἂν ὁ Ἰουστου ἦτο γαμβρὸς τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (II) νέου, ἠδύνατο οὕτω νὰ χαρακτηρισθῆ, ὅχι ὅμως ἂν ἦτο πάππος του, ὡς θέλει ὁ E d s o n.

3. Περὶ τοῦ Ἰουστου βλ. N a g I, RE I, 1202, ἀρ. 2 ἐν λ. Ruffius.

τάς ἐπιγραφὰς (ἀγνώως καὶ φιλανθρωπίως ἡγεμονεύσαντα.—ἀσκηκρίτως ἡγεμονεύσαντα), εἰς τὰς ὁποίας φέρεται καὶ τοὺς τιμητικούς τίτλους, «λαμπρότατος» (=clarissimus) ὡς ὑπατικός καὶ «κράτιστος» (= egregius) ὡς ἀνθύπατος. Ποῖος ἦτο ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς του δὲν γνωρίζομεν. Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην φαίνεται ὅτι ἐγκατεστάθη μονίμως μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἀνθυπατείας του καὶ μετὰ τὴν κηδεστείαν του μὲ τὸν οἶκον τῶν Κλαυδίων, δὲν ἔλαβεν ὁμως δημοτικὸν ἀξίωμα.

Ὁ ἕγγονος αὐτοῦ καὶ υἱὸς τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (III), τοῦ μακεδονιάρχου, **Κλαύδιος Ρούφριος Πλωτεῖνος** οὐδὲν ἀξίωμα φέρεται εἰς τὰ δύο του μνημεῖα (ἀρ. 4.10), ἴσως διότι λόγῳ τοῦ προώρου θανάτου του δὲν ἐπρόλαβεν νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν κοινοτικὴν ἢ τὴν ἐπαρχιακὴν διοίκησιν.

Εἰς τοὺς Κλαυδίους πρέπει νὰ ἀνήκεν ὁ **Φλάβιος Κλαύδιος Μένων ὁ καὶ Στρυμόνις** καὶ μία γυναῖκα, ἡ **Φλαβία Κλαυδία Σιλβανή**. Οὗτοι θεωροῦνται ὅτι ἦσαν τέκνα τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (II) νέου καὶ ἕγγονοι τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (I). Ἐκ μητρὸς θὰ ἀνήκον εἰς κάποιοι ἀπογονοὶ Φλαβίων, ὡς δεῖκνυται τὸ ὄνομα γένους. Καὶ ὁ μὲν Φλάβιος Κλαύδιος Μένων ὁ καὶ Στρυμόνις διετέλεσεν ἱερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης (τοῦ θεοῦ Φούλβου)¹ καὶ ἐφήβαρχος κατὰ τὸ ἔτος 258 μ.Χ., ἡ δὲ Φλαβία Κλαυδία Σιλβανή ἦτο ἀρχιέρεια καὶ γερουσιάρχισσα, πρόεδρος δηλ. τῆς γερουσίας, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην μεταξὺ τοῦ ἔτους 249 καὶ 251 μ.Χ., ὡς προκύπτει ἀπὸ τὸν τίτλον τῆς Θεσσαλονίκης *μητρόπολις καὶ κολωνία καὶ τετράκις νεωκόρος*².

1. Περί τοῦ θεοῦ Φούλβου, ὅστις ἐλατρεύετο εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ τῶν ἱερέων αὐτοῦ βλ. Πελεκίδου, ἔ.ἀ., σ. 68 κ.έ.

2. Περί τῆς χρονολογίας βλ. Πελεκίδου, ἔ.ἀ., σ. 84.

β. Οἰκογένεια
Μαρεινιαῶν Φίλιππων

Πηγαί.

μακεδονίαρχοι δύο

1. IG X, 2,1, ἀρ. 153 (Βλ. καὶ Π ε λ ε κ ί δ η, ἔ.ἀ., 56, ἀρ. 9): Ἦ πατρίς / τὸν ἱερέα / κὲ ἀγωνοθέ / τῆν θεοῦ / Φούλβον / Μαρεινιαῶν / Φίλιππον νέ / ον Μαρεινια / νοῦ Φίλιππον / τοῦ μακεδονί / αρχου καὶ Φλαβιανῆς / Νεπωτιανῆς μακεδονι / αρχίς / σης νιόν, ἐκ / γονον δὲ Φλα / βιανοῦ Μάγνου τοῦ / ἀρχιερέως καὶ / Φλαβιανοῦ Ἄν / τιγόνοιο τοῦ / ἀρχιερέως / ἀδελφιδῆ. / ἐν τῷ ANΣ' Σεβ(αστῶ) ἔτει.

2. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 163 (Βλ. καὶ Π ε λ ε κ ί δ η, ἔ.ἀ., 62, ἀρ. 19): [Ἦ πατρίς / τὸν ἱερέα / καὶ ἀγωνοθέτην / θεοῦ Φούλβον / Μαρεινιαῶν] / Φίλιππον / νέον, ἱερα / σα / μενον ἐν τῷ ΠΣ' / Σεβαστῶ ἔτει / καὶ ἐφήβαρχον / γενόμενον ἐν / τῷ αὐτῶ ἔτει καὶ / πολεिताρχὴν ΑΠΣ', / νιόν Μαρεινιαῶ / Φίλιππον τοῦ ἀρ / χιερέως καὶ ἀ / γωνοθέτου τῆς / λαμπρῆς Θεσ / σαλονικαίων / μητροπόλεως / καὶ κολωνεί / ας καὶ <τ>ετρακίς / νεωκόρου / καὶ ἔκγονον / Μαρεινιαῶ / Φίλιππον τοῦ / μακεδονίαρχου / καὶ ἀρχιερέως. / Ἀδρήλιος Ἰσι / δωρος ἀρχιερεὺς / καὶ ἀρχίατρος / τὸν ἔκγονον. / Εὐτνεχίτε.

3. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 176 (Βλ. καὶ Π α π α γ ε ω ρ γ ί ο υ, ἔ.ἀ., ἀρ. 20): Δόξαν τῆ / ἱερῶ / τάτῃ βουλῆ / καὶ τῷ / σεμνοτάτῳ / δήμῳ Ἀδρηλίαν / Φιλωτέραν τὴν / ἀξιολο / γωτάτην / ἀρχιέρειαν, γυναι / κα Ἀδρηλίον Ἰσιδώ / ρου τοῦ ἀξιολο / γωτάτου δις / ἀρχι / ερέως, σεμνῶς / καὶ ἐπιφανῶς / ζήσασαν ἢ / πόλις ἐκ τῶν / ἑαυτῆς.

Μία ἄλλη μεγάλη οἰκογένεια τῆς Θεσσαλονίκης, ἣ ὅποια εἶχε σημαντικήν δράσιν εἰς τὴν κοινοτικήν ζωὴν τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ὀργάνωσιν τῶν Μακεδόνων, ἦσαν οἱ Μαρεινιαοὶ¹ Φίλιπποι, οἱ ὅποιοι, συνδεθέντες δι' ἐπιγαμίας μὲ ἄλλας οἰκογενεῖας τῆς πόλεως, ἐνισχύθησαν ἔτι μᾶλλον κοινωνικῶς. Τὴν οἰκογένειαν παρακολουθοῦμεν, ὅπως καὶ τὴν τῶν Κλαυδίων, μέχρι τῆς τετάρτης γενεᾶς κατὰ τὸ δευτέρον ἡμισυ τοῦ 2ου αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦλάχιστον τοῦ ἐπομένου. Κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα ἀνέδειξεν ἓνα μακεδονίαρχην καὶ μίαν μακεδονίαρχισσαν, πολὺ περισσοτέρους ὅμως ἄρχοντας τῆς κοινοτικῆς ζωῆς τῆς Θεσσαλονίκης². Οὗτοι ἦσαν:

1. Ὁ Μαρεινιαῶς Φίλιππος (I), μακεδονίαρχης (ἀρ. 1.2.) καὶ

2. ἡ Φλαβιανὴ Νεπωτιανή, μακεδονίαρχισσα³, κόρη τοῦ Φλαβιανοῦ Μάγνου καὶ σύζυγος τοῦ προηγουμένου (ἀρ. 1.). Ἐπειδὴ οὗτοι εἰς τὸ μνη-

1. Τὸ ὄνομα Μαρεινιαῶς εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπαντᾷ μόνον εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτὴν τῆς Θεσσαλονίκης. Εἰς οὐδεμίαν ἄλλην μακεδονικὴν ἐπιγραφὴν ἠδυνήθημεν νὰ εὑρωμεν τοῦτο.

2. Ὅτι οἱ Μαρεινιαοὶ προήρχοντο ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, μαρτυρεῖται ρητῶς ἀπὸ τὰ τιμητικὰ μνημεῖα, ὅπου ἡ τιμῶσα πόλις χαρακτηρίζεται *πατρίς*.

3. Ἡ μακεδονίαρχισσα δὲν εἶναι ἀπλοῦς τίτλος, διδόμενος εἰς τὴν σύζυγον τοῦ μακε-

μείον τοῦ υἱοῦ τῶν, τὸ ὁποῖον ἢ πόλις ἀνήγειρε πρὸς τιμὴν τοῦ τὸ 219 μ.Χ., φέρουν τὸν τίτλον τοῦ μακεδονιάρχου (τῆς μακεδονιαρχίσης), θὰ πρέπει νὰ εἶχον λάβει τὸ ἀξίωμα πρὸ τοῦ ἔτους αὐτοῦ, πάντως ἐντὸς τῆς δευτέρας δεκαετίας τοῦ 3ου αἰῶνος. Ὁ Μαρεινιανὸς Φίλιππος ἐκτὸς τοῦ τίτλου τοῦ μακεδονιάρχου φέρεται καὶ τὸν τὸν ἀρχιερέως. Ἐπειδὴ οὗτος εἰς τὴν παλαιότεραν ἐπιγραφὴν (219 μ.Χ.) τιτλοφορεῖται μόνον μακεδονιάρχης, ἐνθ' εἰς τὴν μεταγενεστέραν (249 μ.Χ.) μακεδονιάρχης καὶ ἀρχιερέως, συνάγομεν ὅτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔλαβε, προφανῶς, μεταξὺ τοῦ ἔτους 219 καὶ 249 μ.Χ.¹ Ἡ ἀρχιερωσύνη ὅμως αὕτη δὲν εἶχε σχέσιν μὲ τὴν ἐπαρχιακὴν οὔτε καὶ μὲ τὴν τοπικὴν² αὐτοκρατορολατρείαν, ἀλλὰ μόνον μὲ τοπικὴν τινὰ λατρείαν τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας, τὰ ὁποῖα εἶχον δρᾶσιν εἰς τὴν κοινοτικὴν ζωὴν τῆς πόλεως, ἦσαν ὁ **Φλαβιανὸς Μάγνος**, ὁ πατὴρ τῆς Φλαβιανῆς Νεπωτιανῆς, ὅστις διετέλεσεν ἀρχιερεὺς τῆς πόλεως, καὶ ὁ ἀδελφὸς τῆς **Φλαβιανῆς Ἀντίγονος**, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἦτο ἀρχιερεὺς τῆς Θεσσαλονίκης. Καὶ οἱ δύο διετέλεσαν ἀρχιερεῖς πρὸ τοῦ 219 μ.Χ.

Ἄλλα μέλη κατὰ κατιοῦσαν κλίμακα ἦσαν: ὁ **Μαρεινιανὸς Φίλιππος (II)**, υἱὸς τοῦ Μαρεινιανοῦ Φιλίππου (I) καὶ τῆς Φλαβιανῆς Νεπωτιανῆς καὶ ἕγγονος τοῦ Φλαβιανοῦ Μάγνου (ἀρ. 1.2.), καὶ ὁ **Μαρεινιανὸς Φίλιππος (III)**, υἱὸς τοῦ προηγούμενου καὶ ἕγγονος τοῦ μακεδονιάρχου Μαρεινιανοῦ Φιλίππου (I) καὶ ἐκ μητρὸς τοῦ Αὐρηλίου Ἰσιδώρου. Ἐκ τούτων ὁ πρῶτος ἐχρημάτισεν ἱερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ θεοῦ Φούλβου ἐν ἔτει 219 μ.Χ. καὶ ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης τῆς *λαμπρᾶς Θεσσαλονικαίων μητροπόλεως καὶ κολωνείας καὶ <τ>ετρακίς νεωκόρου*, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν (ἀρ. 2), πρὸ τοῦ ἔτους 248 μ.Χ. Ὁ δεῦτερος διετέλεσεν ἱερεὺς (τοῦ θεοῦ Φούλβου)

δονιάρχου, ἀλλὰ πραγματικὸν ἀξίωμα, λαμβανόμενον ὑπὸ γυναικῶν, καθ' ὅσον ὅλοι αἱ σύζυγοι τῶν μακεδονιαρχῶν δὲν καλοῦνται μακεδονιάρχισσαι. Εἰς τὰς δύο τελευταίας εὐρεθείσας ἐπιγραφὰς τῆς Βεροίας, ὁ μὲν Οὐαλεριανὸς Φιλόξενος τιτλοφορεῖται *μακεδονιάρχης καὶ ἀρχιερεὺς τοῦ Σεβαστοῦ καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινῶν τῶν Μακεδόνων*, ἡ δὲ σύζυγός του Οὐαλερία Ἀρμμία μόνον *ἀρχιέρεια τῆς Σεβαστῆς*, ὁ Δ. Σεπίτιμος Ἰνστιανὸς Ἀλέξανδρος *μακεδονιάρχης καὶ ἀρχιερεὺς / τοῦ Σεβαστοῦ καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινῶν τῶν Μακεδόνων*, ἡ δὲ σύζυγός του Αἰλία Ἀλεξάνδρα καὶ εἰς τὰς τέσσαρας ἐπιγραφὰς (βλ. κατωτέρω) *ἀρχιέρεια*. Ἐν τούτοις παρὰ τὰς ἐνδείξεις ταύτας ὁ Jürgen Deininger, Die Provinziallandtage der römischen Kaiserzeit (Vestigia), München 1965, σ. 76, 93, 6 ἐπιμένει ὅτι τὸ μακεδονιάρχισσα εἶναι τίτλος τῆς συζύγου τοῦ μακεδονιάρχου.

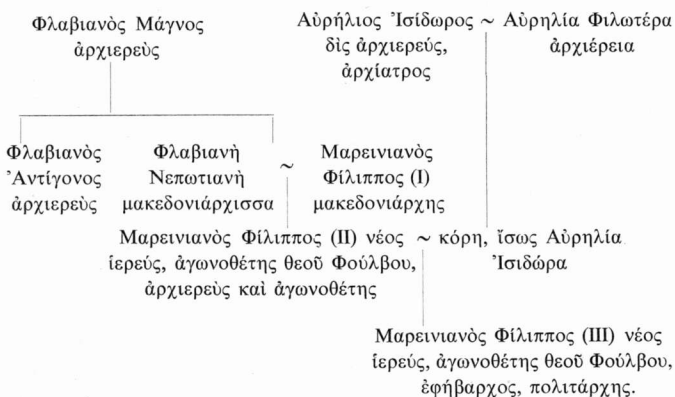
1. Βλ. Δ. Κανατσούλη, Τὸ κοινόν, ἔ.α., σ. 64 / 5.

2. Κατὰ τὸν Πελεκίδη, ἔ.α., σ. 78 / 9, σύμφωνα μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ περὶ τοῦ ἀρχιερέως τῆς Θεσσαλονίκης τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ἡ ἀρχιερωσύνη τοῦ Μαρεινιανοῦ Φιλίππου πρέπει νὰ εἶχε σχέσιν μὲ τὴν τοπικὴν αὐτοκρατορολατρείαν.

καὶ ἐφήβαρχος ἐν ἔτει 248 μ.Χ., τριάκοντα σχεδὸν ἔτη μετὰ τὴν ἱερωσύνην τοῦ πατρὸς, καὶ πολιτάρχης¹ τῆς Θεσσαλονίκης τὸ 249 μ.Χ.

Εἰς αὐτοὺς πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸν **Αὐρήλιον Ἰσίδωρον**, πάππον ἐκ μητρὸς Αὐρηλίας Ἰσιδώρας(;) τοῦ Μαρεινιανοῦ Φιλίππου (III). Οὗτος ἦτο ἀρχιερεὺς (πιθανώτατα) τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης (πρὸ τοῦ 249 μ.Χ.) καὶ ἀρχίατρος (ἀρ. 2), δηλ. δημόσιος ἱατρὸς ἀσκῶν τὴν ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἱατρῶν τῆς πόλεως², καὶ δις ἀρχιερεὺς (μετὰ τὸ 249 μ.Χ.). Φιλικὰς σχέσεις εἶχε μὲ τὸν ταμίαν τῆς ἐπαρχίας Αἰμίλιον Συνλεκτεῖνον, τὸν κράτιστον (βλ. Μ. Π. ἀρ. 67), πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποῖου ἀνέθηκε μετ' ἀπόφασιν τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου βωμὸν (IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 149).

Γενεαλογικὸν δένδρον
Μαρεινιανῶν Φιλίππων

γ. Οἰκογένεια
Κατινίων

Πηγαί.

μακεδονιάρχης εἰς

1. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 203 (βλ. καὶ Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., ἀρ. 22=Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 3, 3): *Δ(όγματι) β(ουλῆς) Αἰλία Ἀλεξάν|δορα ἡ ἀρχιέ-*

1. Περί τῶν πολιταρχῶν τῶν πόλεων τῆς Μακεδονίας βλ. Δ. Κανατσούλη, Ἐπετηρ. Φιλ.σ. Σχολ. Θεσσαλ. τ. 7 (1956), σ. 157-176 καὶ «Μακεδονικά», τ. Ε' (1963), σ. 31 κ.έ.

2. Περί τῶν ἀρχιάτρων τῶν πόλεων τῆς Μακεδονίας βλ. Δ. Κανατσούλη, Ἡ μακεδονικὴ πόλις, ἔ.ἀ., σ. 64/5.

ρεια / Α. Σεπτίμιον Ἰν|στειανόν Ἀλέ|ξανδρον τὸν|μακεδονιάρχηρ|καὶ ἀγωνο-
θέτηρ|τοῦ κοινοῦ Μακε|δόνον τὸν ἑαυτῆς|ἄνδρα. (Βλ. καὶ REG 20 (1907)
70. Ο. T a f r a l i, Thessalonique 37, σημ. 2 (III). Π ε λ ε κί δ η, ἔ.ά., 76, 6 καὶ
Δ. Κ α ν α τ σ ο ῦ λ η, Τὸ κοινόν, ἔ.ά., 88,2).

2. IG, ἔ.ά., ἀρ. 202 (Βλ. καὶ Π α π α γ ε ω ρ γί ο υ, ἔ.ά., ἀρ. 36=Θεσσα-
λον. κατεσφρ. βιβλ. 5, 18 καὶ Π ε λ ε κί δ η, ἔ.ά., 77, 3): Δ(όγματι) β(ουλῆς)· /
Αἰλία Ἀλεξάν|δρα ἡ ἀρχιέρεια|τὸν ἀδελφὸν Αἴ|λιον Κατίνιον|Λέοντα νέον|
τὸν γυμνασιάρ|χον, ἄριστα βου|λεύσαντα.

3. IG, ἔ.ά., ἀρ. 201 (Βλ. καὶ Π α π α γ ε ω ρ γί ο υ, ἔ.ά., ἀρ. 40=Θεσσα-
λον. κατεσφρ. βιβλ. 5, 17): Δ(όγματι) β(ουλῆς)· Αἰλία Ἀλεξάνδρα|ἡ ἀρχι-
έρεια τὸν|πάππον Α(ούκιον) Κατί|νιον Λέοντα τὸν|ἀρχιερέα καὶ ἀγω|νοθέτηρ
καὶ γυμνα|σίαρχον καὶ ἄρξαν|τα δις τὴν|πρώτην ἀρ|χὴν ἐπιφανῶς ἐν τῇ|
λαμπροῦ|τάτῃ πα|τρῆιδι (Βλ. καὶ Π ε λ ε κί δ η, ἔ.ά., 75, 1).

4. Ἰ. Τ ο υ ρ ᾶ τ σ ο γ λ ο υ, Δύο νέαι ἐπιγραφικαὶ μαρτυρία περὶ τοῦ
κοινοῦ τῶν Μακεδόνων, Ἀρχαία Μακεδονία 285 κέ. (Βέροια) (Βλ. καὶ REG
84 (1971) 455): Ἀγαθῆι Τύχηι·|Ἰ|Υπ[ερ]ύγεια καὶ σωτ[ηρ]ί|ας καὶ νίκης καὶ αἰω-
νίου διαμονῆς τοῦ|ἕθιμοτάτου καὶ|μεγίστου κ[α]λ[ὶ] ἀνεκλήτου αὐτ[ο]κράτορος Καί-
σαρος Μάρκου Ἀντωνίου|Γορδιανοῦ Εὐσεβοῦς,|Εὐτυχοῦς,|Σεβαστοῦ, ἀρχι-
ερέως μεγίστου, δημοαρχικῆς ἐξουσίας τὸ Γ', ὑπάτου π(ρῶτον) π[α]τρὸς πατρίδος
καὶ ὑπέρ τοῦ|θείου οἴκου αὐτοῦ καὶ ἱερῶς|συνκλήτου καὶ ἱερῶν στρατευμάτων
καὶ δήμῳ τοῦ ἑωμαίου καὶ δι|ασημοτάτου ἐπάρχου τοῦ ἱεροῦ πραιτωρίου, ὁ
μακεδονιάρχης καὶ ἀρχιερεὺς [τῶν Σεβαστῶν(;) καὶ ἀγωνο]θέτης τοῦ κοινοῦ
τῶν Μακεδόνων ἀγῶνος Ἀλεξανδρείου, ἱεροῦ, ἰσλαστικοῦ ἰσ[α]κτιῶν Α. Σε|
πίμιος Ἰνστειανὸς Ἀλέξανδρος καὶ Αἰλ. Ἀλεξάνδρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ ἀρχι-
έρεια ἐπιτελέσο[υσιν ἐν τῇ]|λαμπροτάτῃ καὶ Β' νεωκόρω μητροπόλει τῆς Μα-
κεδονίας Βεροιαίων πόλυ(sic) κνηγείων καὶ μονομαχιῶν|ἡμέρας Γ', προσ-
εισάγοντες καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῶν φιλοτειμῶν καὶ ἕτερον ζεῖγος περὶ τῆς
ψυχῆς ἀγω|νιούμενον πρὸς τοῖς νενομισμένοις δυνάμει κατὰ|συνχώρησιν τοῦ κω-
ρίου ἡμῶν Μ. Ἀντωνί|ου Γορδιανοῦ Εὐσεβοῦς, Εὐτυχοῦς, Σεβαστοῦ· ἄρξονται
δὲ τῶν φιλοτειμιῶν τῇ|πρὸ Ζ' Καλ(ανδῶν)|Ἰουλίω. Σουητοῖω Σαβείνω τὸ Β'
καὶ Ῥαγωῖνι Βενοῦστω ὑπάτοις, ἐλληνικῇ δὲ ἔτους ΑΟC Σε|βαστοῦ τοῦ καὶ
ΖΠΤ, Πανήμιον ΖΙ. Εὐτυχεῖτε.

Ἡ δρᾶσις τῶν Κατίνιων εἰς τὴν κοινοτικὴν ζωὴν τῆς Θεσσαλονίκης,
καθ' ὅσον ἠμποροῦμεν νὰ κρίνωμεν ἀπὸ τὸ ἐπιγραφικὸν ὑλικόν, τὸ ὁποῖον
ἔχομεν σήμερον εἰς τὴν διάθεσίν μας, ἦτο πλουσία, ὄχι ὁμως καὶ εἰς τὸν
ἐπαρχιακὸν τομέα. Ἐξ αὐτῶν εἰς μόνον ἀξιωματοῦχος τοῦ κοινοῦ προήλ-
θεν, ὁ μακεδονιάρχης Α. Σεπίμιος Ἰνστειανὸς Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ καὶ
αὐτὸς δὲν ἦτο ἐξ αἵματος Κατίνιος, ὅπως δεικνύει τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ γαμ-
βρὸς τῆς οἰκογενείας.

Ὁ Λ(εύκιος)¹ Σεπτίμιος Ἰνστιειανός² Ἀλέξανδρος παλαιότερον ἦτο γνωστός μόνον ἀπὸ μίαν τιμητικὴν ἐπιγραφὴν τῆς Θεσσαλονίκης, δημοσιευθεῖσαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Πετρόου Παπαγεωργίου (ἔ.ά., ἀρ. 1). Ἦδη πρό τινων ἐτῶν εὐρέθῃ δευτέρῃ ἐπιγραφῇ εἰς τὴν Βεριοιαν, δημοσιευθεῖσα ὑπὸ Ἰ. Τουράτσογλου (Βλ. ἀνωτέρω ἀρ. 4), ἡ ὁποία παρέχει πολυτίμους πληροφορίας περὶ τῶν ἐπαρχιακῶν ἀγῶνων τῆς Βεριοίας καὶ περὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς δράσεως τοῦ μακεδονiάρχου. Εἰς παλαιότεραν μελέτην μου «Μακεδονικὴ προσωπογραφία» 144, ἀρ. 1285, εἶχον ὀρίσει μὲ τὰ τότε δεδομένα ὡς χρονολογίαν τῆς μακεδονiαρχίας του ἀορίστως τὸν 3ον μ.Χ. αἰῶνα. Εἰς τὴν νέαν ἐπιγραφὴν τῆς Βεριοίας τώρα ὀρίζεται ἐπακριβῶς, δηλ. τὸ ἔτος 239/40 (κατὰ τὴν ἀκτιακὴν χρονολογίαν τὸ ΑΟC (=271-32=239, κατὰ τὴν μακεδονικὴν ΖΠΤ = 387-148 = 239), ἦτοι τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἀρχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Γορδιανοῦ Γ' (238-244 μ.Χ.).

Ὁ Λ. Σεπτίμιος Ἰνστιειανός Ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Θεσσαλονίκης φέρει τὸν τίτλον «μακεδονiάρχης καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ Μακεδόνων», τ.ἔ. πρόεδρος τοῦ κοινοῦ καὶ ὀργανωτῆς καὶ χορηγητῆς τῶν ἀγῶνων του. Εἰς τὴν νέαν ἐπιγραφὴν ὁμως προστίθεται καὶ ἕνας ἐπὶ πλέον τίτλος ἀρχιερεὺς [τῶν Σεβαστῶν;]. Ἐτσι συμπληρώνει ὁ Τουράτσογλου τὸ ἐλλείπον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς, στ. 6, πιστεύων ὅτι κατὰ μίαν μεταβατικὴν περιόδον ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθοῦν ταυτοχρόνως οἱ δύο ταυτόσημοι τίτλοι τοῦ προέδρου τοῦ κοινοῦ, ὁ τοῦ ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν (καὶ ἀγωνοθέτου τοῦ κοινοῦ Μ.), ὅστις ἦτο ἐν χρήσει κατὰ τὸν 1ον καὶ 2ον μ.Χ. αἰῶνα, καὶ ὁ τοῦ μακεδονiάρχου, ὅστις ἐπεκράτησε κατὰ τὸν 3ον αἰῶνα, ὅπως εἶπομεν. Ἦτο ὁμως τοῦτο δυνατόν καὶ ἀράγε τοιαύτην σημασίαν ἔχει ὁ ὑπάρχων ἐδῶ τίτλος τοῦ ἀρχιερεὺς; Εἰς μίαν ἄλλην ἐπιγραφὴν τῆς Βεριοίας, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος δημοσιεύει³ ταυτοχρόνως, ὁ ἀντίστοιχος τίτλος τοῦ μακεδονiάρχου Οὐαλεριανοῦ Φιλοξένου, ὅστις ἐσώθη πλήρως εἰς μίαν πανομοιότυπον φρασεολογίαν μὲ τὴν τοῦ Λ. Σεπτιμίου Ἰνστιειανοῦ Ἀλέξανδρου, εἶναι ἀρχιε-

1. Τὸ praenomen Λ(εύκιος) στ. 4 εἰς οὐδεμίαν τῶν παλαιότερων ἐκδόσεων ἐσημειώμετο (βλ. π.χ. Παπαγεωργίου, ἔ.ά.—Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 3, ἀρ. 3. Ο. Ταλι, Thessalonique σ. 37, σημ. 2III. Πελεκίδης, ἔ.ά., σ. 76, 6). Ἐν τούτοις τοῦτο διακρίνεται σαφῶς ἐπὶ τοῦ λίθου, ὡς παρετήρησα εἰς ἄλλην μελέτην (Τὸ κοινόν, ἔ.ά., σ. 88, 2).

2. Ὁρθὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὀνόματος Ἰνστιειανόν ἀντὶ Ἰνστιειανόν (Παπαγεωργίου, ἔ.ά., ἀρ. 22), Inteiianus (REG 20 (1907) 70), Ἰνστιειανόν (Πελεκίδης, ἔ.ά., σ. 76, 6) ἔκαμεν ὁ Παπαγεωργίου, Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ., σ. 1, σημ. 1, καὶ σ. 3, ἀρ. 3 μεταγενεστέρως. Βλ. Δ. Κανατσούλη, ἔ.ά., σ. 88, 1. Τὸ ὄνομα Ἰνστιειανός δὲν ἀπαντᾷ ἀλλαγῶς, φαίνεται δὲ ὅτι ἔχει σχέσιν μὲ τὸ λατ. Insteius, τὸ ὁποῖον εἶναι συνηθέστατον (βλ. παραδείγματα ἐν RE IX, 1562/3). Ὁ ἑλληνικὸς τύπος Ἰνστιείος ἀπαντᾷ ἀπαξ εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Βεριοίας (Arch. Anzeig., ἔ.ά., ἀρ. 6): *Mārkov Ἰνστιείον Τουρκονάτων*, καὶ τρις εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Δερριόπου (Βλ. «Spomenik», τ. 98 (1941-48), σ. 388, στ. 69/70. 71.101).

3. Τουράτσογλου, ἔ.ά., σ. 281/2.

ρεὺς τοῦ Σεβαστοῦ καὶ ὄχι τῶν Σεβαστῶν¹. Ἄλλ' ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Σεβαστοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σημαίνει τὸν ἀνώτατον ἐπόπτην τῆς ἐπαρχιακῆς αὐτοκρατορολατρίας, τὸν πρόεδρον τοῦ κοινοῦ. Οὗτος παγίως φέρει τὸν τίτλον ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν τοῦ κοινοῦ, δηλ. ἀρχιερεὺς τοῦ ζῶντος αὐτοκράτορος καὶ τῶν προκατόχων του. Τοῦτο ἰσχύει ὄχι μόνον διὰ τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἄλλα κοινὰ τῆς ἐλληνικῆς Ἀνατολῆς: π.χ. ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν (καὶ ἀγωνοθέτης) τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων.— ἡρχιερατενκότα τῶν Σεβαστῶν ἐν τῷ Λυκίῳ ἔθνει.— ἀρχιερέα τῶν Σεβαστῶν τοῦ κοινοῦ τῶν Γαλατῶν κ.λ.² Ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Σεβαστοῦ (=τοῦ Αὐγούστου) εἶναι τῆς τοπικῆς αὐτοκρατορολατρίας³, ὅπως καὶ ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν ἄνευ προσδιορισμοῦ τινος, ποὺ νὰ δηλοῦται τὸ κοινόν. Ποίᾳ ὁμως πόλει τῆς ἀρχιερωσύνης τοῦ Σεβαστοῦ, τῆς Βεροίας ἢ τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ἐτιμήθησαν οἱ Κατίνιοι, ἔλαβεν ὁ Ἰνστειανὸς Ἀλέξανδρος, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἰπωμεν τι μὲ βεβαιότητα. Οὗτος ὡς μακεδονιάρχης καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ μαζὶ μὲ τὴν σύζυγόν του Αἰλίαν Ἀλεξάνδραν, τὴν ἀρχιέρειαν, διωργάνωσε καὶ ἐχρηματοδότησε τὸ ἔτος 240 μ.Χ. τοὺς τελομένους ἀνὰ πᾶν πέμπτον ἔτος⁴ ἀγῶνας, τὰ Ἀλεξάνδρεια, μὲ μονομαχίας καὶ κυνηγέσια ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ κοινοῦ, [ἐν τῇ] λαμπροτάτῃ καὶ Β' νεωκόρῳ μητροπόλει τῆς Μακεδονίας Βεροιαίων πόλι. Μάλιστα οὗτος, ἵνα εὐχαριστήσῃ περισσώτερον τοὺς

1. Βλ. Τουράτσογλου, ἔ.ἀ., σ. 282, στ. 9-11: *Ὁθαλέριος Φιλόξενος ὁ μακεδονιάρχης καὶ ἀρχιερεὺς τοῦ Σεβαστοῦ καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων ἀγῶνας Ἀλεξανδρείου κ.λ.*, 285, στ. 6/7: (Λ. Σεπτίμιος Ἰνστειανὸς Ἀλέξανδρος) *ὁ μακεδονιάρχης καὶ ἀρχιερεὺς [... καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων ἀγῶνας Ἀλεξανδρείου κ.λ.*

2. Βλ. Δ. Κανατσούλη, *Τὸ κοινόν*, ἔ.ἀ., σ. 51/2 καὶ Ἡ μακεδονικὴ πόλις, ἔ.ἀ., σ. 67/8.

3. Ἐνα [ἀρχιερέα Καίσαρος Σεβαστοῦ] γνωρίζομεν ἐκ Βέργης τῆς ἀνατολικῆς Μακεδονίας, BSA, τ. 23 (1918/19) σ. 91, ἀρ. 17=SEG I, 66, ἀρ. 286 καὶ ἀρχιερέα Ῥώμης καὶ Σεβαστοῦ ἐκ Θάσου IGR I, 834=IG XII, 8, 525. Ἐπίσης ἐκ Θεσσαλονίκης μᾶς παραδίδεται ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεὺς [Καίσαρος Σεβαστοῦ θεοῦ, BSA 41 (1940-45) 113, ἀρ. 24, ὡς καὶ ἱερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης αὐτοκράτορος Καίσαρος θεοῦ] νίσῳ Σεβαστοῦ]. (Βλ. Δ. Κανατσούλη, *Μακεδονικὴ προσωπογραφία* (Μ.Π.), Θεσσαλονικὴ 1955, ἀρ. 989.

4. Ὁ Τουράτσογλου ἀντιθέτως πιστεύει ὅτι τὰ ἐν Βεροίῳ Ἀλεξάνδρεια ἐτελοῦντο κατ' ἔτος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ Ὀλύμπια, τὰ ὁποῖα ἤγοντο ἀνὰ πᾶν πέμπτον ἔτος. Ἐν τούτοις ταῦτα εἰς τὴν ἐπιγραφὴν χαρακτηρίζονται ἀγῶν ἰσάκτιος] ἢ κατὰ τὸν Robert, ἔ.ἀ., ἰσολύμπιος]. Τὰ Ἄκτια ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου καὶ τὰ Ὀλύμπια τῆς Ἡλίδος ἀνέκαθεν ἦσαν πεντητηρικοὶ ἀγῶνες καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἱ ἰσάκτιοι καὶ ἰσολύμπιοι ἀγῶνες, οἱ ὅποιοι εἶχον ὀργανωθῆ κατὰ τὸ πρότυπον τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀγῶνων, ἦσαν πεντητηρικοὶ. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς δύο, ὡς ἄνω ἐπιγραφάς, ὅπου σημειοῦνται τὰ Ἀλεξάνδρεια, εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα καταλήγομεν. Εἰς τὴν πρώτην ἐπιγραφὴν ταῦτα ἤχθησαν τὸ 228 μ.Χ. καὶ εἰς τὴν δευτέραν τὸ 240. Ἄν προσθέσωμεν καὶ δύο ἐνδιαμέσους ἀγῶνας, ποὺ δὲν μᾶς παρεδόθησαν, ἔχομεν τέσσαρας περιόδους ἀπὸ τέσσαρα ἔτη ἢ κάθε μία, ἧτοι τὸ 228, τὸ 232, τὸ 236 καὶ 240.

θεατάς, τῇ συγκαταθέσει τοῦ αὐτοκράτορος Γορδιανοῦ Γ', προσέθεσεν ἔν ἐπὶ πλέον ζευγος μονομάχων εἰς τὰ ὑπὸ τῶν κανονισμῶν προβλεπόμενα δύο. Οἱ ἀγῶνες διήρκεσαν ἐπὶ τριήμερον ἀπὸ 25 Ἰουλίου τοῦ 240 μ.Χ.¹

Ἡ σύζυγός του **Αἰλία Ἀλεξάνδρα**² ὑπῆρξεν ἀρχιεραία. Τὸν τίτλον τῆς ἀρχιερείας αὕτη φέρει καὶ εἰς τὰ τέσσαρα μνημεῖα (ἀρ. 1.2.3.4.), τρία προερχόμενα ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ἓν ἀπὸ τὴν Βέροϊαν. Ἐπειδὴ αὕτη καὶ εἰς τὰ τέσσαρα μνημεῖα—ἀκόμη καὶ εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ πάππου της—φέρει τὸν τίτλον αὐτόν, θὰ πρέπει νὰ εἶχε λάβει τὴν ἀρχιερωσύνην ἑνωρίς, ἴσως εἰς νεαρὰν ἡλικίαν. Τὸ ἀξίωμα ὁμως τοῦτο ἠδύνατο εἰς τοιαύτην ἡλικίαν νὰ λάβῃ μόνον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἡ οἰκογένειά της εἶχε μεγάλην ἐπιρροήν. Ὁ τίτλος λοιπὸν τῆς ἀρχιερωσύνης εἶχε σχέσιν μὲ τὴν τοπικὴν λατρείαν τῆς πόλεως ταύτης καὶ ὄχι μὲ τὴν αυτοκρατορολατρείαν, ὅπως θὰ ἠδύνατο τις νὰ ὑποθέσῃ, ἐπειδὴ αὕτη ἐμφανίζεται μαζὶ μὲ τὸν σύζυγόν της, τὸν μακεδονίαρχον, εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ κοινοῦ.

Ἐκ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας της γνωρίζομεν τὸν πάππον της Λ(οῦκιον) ἢ Λ(εύκιον) Κατίνιον Λέοντα (I) καὶ τὸν ἀδελφόν της Αἴλιον Κατίνιον Λέοντα (II) νέον. Δὲν μᾶς παραδίδεται ὁμως τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς της, ὅστις θὰ πρέπει νὰ εἶχεν ἀποθάνει ἑνωρίς.

Ὁ πάππος της **Λ. Κατίνιος Λέων (I)** διετέλεσεν ἀρχιερεὺς, ἀγωνοθέτης, γυμνασιάρχος καὶ εἶχε λάβει δύο φορὰς τὸ ἀνώτατον ἀξίωμα τῆς πόλεως, τὸ τοῦ πολιτάρχου τῆς Θεσσαλονίκης (*ἀρχας δις τὴν πρώτην ἀρχήν*). Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἑγγονὴ του ἐμφανίζεται μὲ τὸν σύζυγόν της τὸ 240 μ.Χ. ἔχουσα σημαντικὴν θέσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὸ κοινόν, οὗτος θὰ πρέπει νὰ ἔδρασε κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 2ου αἰῶνος.

Ὁ ἀδελφός της **Αἴλιος Κατίνιος Λέων (II)** ἐχρημάτισε γυμνασιάρχος, δηλ. ἀνώτατος ἐπόπτης ἐνὸς γυμνασίου τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ βουλευτὴς τῆς ἰδίας πόλεως. Ἐζησε πιθανῶς τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ οἰκογένεια τῶν Κατινίων ἤκμασεν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ 3ου.

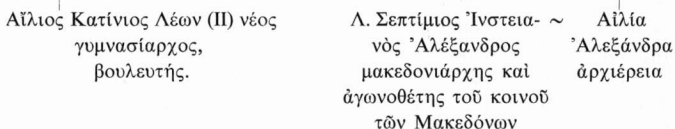
1. Ἀπὸ τὰ Ἀλεξάνδρεια πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὰ Ὀλύμπια, τὰ ὁποῖα εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Βέροϊαν ἐπὶ Γορδιανοῦ Γ' τὸ 242 μ.Χ., δὲν εἶναι ὁμως ἀπαραίτητον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐτελοῦντο κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον μὲ τὰ Ἀλεξάνδρεια, ἀφοῦ, εἰσαχθέντα ταῦτα ὡς πεντητηρικοὶ ἀγῶνες μετὰ δύο ἔτη, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συναντῶνται. Ἄλλως θὰ ἔπρεπε νὰ ἐμφανίζονται πάντοτε μαζὶ εἰς τὰς πηγὰς μας τὰ Ὀλύμπια μὲ τὰ Ἀλεξάνδρεια.

2. Τὸ ὄνομα Αἰλία εἶναι πατρικόν, τὸ Ἀλεξάνδρα ὁμως ἔλαβεν αὐτὴ ἀπὸ τὸν σύζυγον Ἀλέξανδρον.

Οικογενειακὸν δένδρον
Κατινίων

Λ(ούκιος) Κατίνιος Λέων (I) ~ Αιλία (;), σύζυγος
ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης,
γυμνασίαρχος, δις πολιτάρχης

ἀγνώστου ὀνόματος υἱὸς

δ. Οἰκογένεια

Δημοκρατιανοῦ Κοροράγου

Πηγαί.

μακεδονιάρχης εἷς

1. IG, X, 2, 1, ἀρ. 188 (Βλ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., 7 Ὀκτωβρίου 1906, ἀρ. 24 = Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 3, 4. Πελεκίδης, ἔ.ἀ., 76, ὑποσημ. 1. Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ. 77, ἀρ. 3): Κατὰ τὸ δόξαν | τῆ κρατίστη | βουλῆ καὶ τῶ ἱερῶ | τάτῳ δῆμῳ· Ἀδρ(ήλιον) | Δημοκρατιανὸν | Κόροραγον τὸν μα | κεδονιάρχην καὶ ἀγῶ | νοθέτην τοῦ κοινοῦ τῶν | Μακεδόνων Ἀδρηλία | Ἀπολλοδωριανῆ Ἀμμία ἢ ἀρ | χιέρεια | τὸν γλυκῦτατον | ἐαντῆς ἄνδρα.

2. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 189 (Βλ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., 26 = Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 3, 2. Πελεκίδης, ἔ.ἀ., ὑποσημ. 2. Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ.): Κατὰ τὸ δόξαν | τῆ κρατίστη | βουλῆ καὶ τῶ | ἱερωτάτῳ δῆ | μῳ· Ἀδρηλίαν | Ἀπολλοδω | ριανῆν Ἀμμίαν | τὴν ἀρχιέρειαν, | γυναῖκα Ἀδρ(ήλιον) | Δημοκρατιανοῦ | Κοροράγου τοῦ μα | κεδονιάρχου, Ἰουλία | Δημοκράτεια τὴν ἑαν | τῆς συγγενίδα.

Αἱ μαρτυρίαι διὰ τὸν οἶκον αὐτὸν εἶναι ἐλάχισται· μόνον δύο βωμοὶ εὐρέθησαν, τῶν ὁποίων ἓνα ἔστησε πρὸς τιμὴν τοῦ ἀνδρός της ἢ ἀρχιέρεια Ἀπολλοδωριανῆ Ἀμμία καὶ τὸν ἄλλον πρὸς τιμὴν της ἢ συγγενῆς της Ἰουλία Δημοκράτεια. Ἐπειδὴ οὗτοι εὐρέθησαν εἰς τὴν Θεσσαλονικίην, ὑποθέτομεν ὅτι ὁ οἶκος οὗτος προήρχετο ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτῆν.

Ὁ Αὐρ(ήλιος) Δημοκρατιανός¹ Κόρραγος² διετέλεσε μακεδονiάρχης καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων. Ἐκτὸς τούτου οὐδὲν ἄλλο ἀξίωμα, δημοτικὸν ἢ ἐπαρχιακόν, φαίνεται ὅτι ἔλαβεν. Χρόνος τῆς μακεδονιαρχίας του ἢ ἄλλη τις ἡμερομηνία δὲν σημειώνεται εἰς τοὺς βωμοὺς. Τὸ gentilicium ὁμῶς αὐτοῦ (Αὐρηλιος) ὡς καὶ τῆς συζύγου του (Αὐρηλία) μαρτυρεῖ ὅτι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐξῆσε πρὸ τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος, δηλ. πρὸ τῆς constitutio Antoniniana (212 μ.Χ.), διὰ τῆς ὁποίας, ὡς γνωστόν, παρεχωρήθη ὑπὸ τοῦ Καρακάλλα τὸ δικαίωμα τοῦ Ῥωμαίου πολίτου εἰς ὄλους τοὺς ὑπηκόους τῆς αὐτοκρατορίας, ὁπότε καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν ὄνομα Μάρκος³ Αὐρηλιος εἶχε μεγάλην διάδοσιν εἰς τὴν Ἀνατολήν⁴. Ἡ τοποθέτησις λοιπὸν τῆς μακεδονιαρχίας του κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος καὶ ἴσως ὄχι πρὸ τοῦ 230, φαίνεται πιθανή. Ἡ ἄποψις τοῦ P e r d r i z e t, ἑ.ἀ., 52, τοῦ μόνου ἀποπειραθέντος νὰ καθορίσῃ τὴν ἐποχὴν τοῦ Αὐρ. Δημοκρατιανοῦ Κόρραγου, ὅτι ἡ μακεδονιαρχία του πρέπει νὰ τοποθετηθῇ περὶ τὸ 200 μ.Χ., δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ.

Ἡ σύζυγός του Αὐρηλία Ἀπολλοδωριανὴ Ἀμμία ὑπῆρξεν ἀρχιερεία, προφανῶς, τῆς τοπικῆς λατρείας τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπως καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Λ. Σεπτίμιου Ἰνστειανοῦ Ἀλεξάνδρου Αἰλία Ἀλεξάνδρα.

Μία ἄλλη συγγενὴς τῆς, ἡ Ἰουλία Δημοκράτεια, ἡ ὁποία ἀνέθηκε βωμὸν πρὸς τιμὴν τῆς, οὐδένα τίτλον φέρει εἰς τὸ μνημεῖον. Αὕτη πιθανώτατα,

1. Τὸ ὄνομα τοῦτο (ἐκ τοῦ Δημοκράτης) ἀπαντᾷ διὰ πρῶτην φοράν εἰς μακεδονικὰς ἐπιγραφάς. Οὐδαμῶς ἄλλοι ἀνευρον τοῦτο.

2. Τὸ ὡς cognomen χρησιμοποιούμενον ἐδῶ ὄνομα Κόρραγος εἶναι καθαρῶς μακεδονικόν (βλ. P e r d r i z e t, BCH, τ. 46 (1922), σ. 50 κ.ἐ.) καὶ ἀπαντᾷ συχνὰ κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους (βλ. B e c h t e l, Die historischen Personennamen des Griechischen, σ. 254. P a p e - B e n s l e r, Wörterbuch, σ. 700. F r. P r e i s i g k e, Namenbuch, στήλ. 182. S c h o c h, RE Supplb. IV, 1036/7, ἀρ. 1.2.3.5. H. B e r v e, Das Alexanderreich II, 219/20. ἀρ. 444.445. D. K a n a t s u l i s, Antipatos als Feldherr u. Staatsmann in der Zeit Philipps u. Alexanders des Grossen, περιοδικὸν «Ἑλληνικά», τ. 16 (1959), σ. 56). Κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἀπαντᾷ μόνον εἰς μίαν ἐπιγραφὴν τῆς Δερριόπου (107 μ.Χ.), περιέχουσαν κατάλογον ἐφήβων (V u l i c, «Sromenik», τ. 98 (1941-48), ἀρ. 388, στ. 94/5: Κόρραγος Ἀντιγόνου), εἰς μίαν ἀνέκδοτον τῆς Βεροίας, ἔνθα μεταξὺ ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν ὀνομάτων μνημονεύεται καὶ τὸ ὄνομα ἐφήβου τινός(ς): Κόρραγος Παραμόνου (βλ. Δ. Κ a v a τ σ ο ὕ λ η, Μακεδονικὴ Προσωπογραφία, συμπλήρωμα σ. 18, ἀρ. 1660) καὶ εἰς τρεῖς τῆς Θεσσαλονίκης (IG, ἑ.ἀ., ἀρ. 250 I, στ. 6. 259, στ. 25, βλ. καὶ G. D a u x, Trois inscriptions de la Grèce du nord ἐν Acad. inscr. et belles-lettres 1973, σ. 479, στ. 25. 573).

3. Εἰς τὰ ὀνόματα τοῦ μακεδονιάρχου τὸ praenomen Μ(ἄρκος) πρὸ τοῦ Αὐρηλιος δὲν ὑπάρχει. Δυνατὸν τοῦτο νὰ ὀφείλεται εἰς παράλειψιν ὄχι ἀσυνήθη. βλ. π.χ. D e s s a u, ἀρ. 1367~2158. R. A. 2(1915) 139~IGR I, 591 (καὶ 1432). IV, 1624~1642.

4. βλ. K l e b s, RE II, 2431 ἐν λ. Aurelius. Tod., BSA 24 (1919/1920-1920/1) 62. W. M. C a l d n e r, MAMA I, σ. XXI.

ὡς δεικνύει τὸ ὄνομά της Δημοκράτεια¹, ἦτο ἀδελφὴ ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει στενὴ συγγενὴς τοῦ Αὐρ. Δημοκρατιανοῦ Κορράγου.

Οἰκογένεια Δημοκρατιανοῦ

Ἰουλία Δημοκράτεια. Αὐρ. Δημοκρατιανὸς Κόρραγος ~ Αἰλία Ἀλεξάνδρα
ἴσως ἀδελφὴ μακεδονιάρχης ἀρχιτέρεα

ε. Οἰκογένεια

Μινικίου Διονυσίου

Πηγαί.

μακεδονιάρχης εἰς

1. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 190 (Βλ. καὶ Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., 23 Σεπτεμβρίου 1906, ἀρ. 21. O. Tafali, ἔ.ἀ., 37, σημ. 2 (V). Πελεκίδη, ἔ.ἀ., 76, ὑποσημ. 3): Ἀγαθῆι Τύχηι /κατὰ τὸ δόξαν τῆ κρατῖσθι βουλῆ καὶ τῶ ἱερωτάτω δήμω /Μινίκιον Διονύσιον /τὸν ἀξιολογώτατον /μακεδονιάρχην, /Ἀδρηλιανὸς Κωστάντις /τὸν πάτρωνα καὶ εὐεργέτην. /Εὐτυχῶς.

2. IG, ἔ.ἀ., 191 (Βλ. καὶ Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., ἀρ. 8. Πελεκίδη, ἔ.ἀ., 76, ὑποσημ. 4): Ἀγαθῆι Τύχηι /κατὰ τὸ δόξαντα (!) τῆ κρατῖσθι βουλῆ καὶ τῶ ἱερωτάτω δήμω /Ἀδρηλιανὴν Πρείσκαν, /τὴν ἀξιολογώτατην /γυναῖκα Μινικίου / Διονυσίου τοῦ ἀξ(ιολογώτατου) /μακεδονιάρχου, Ἀδρηλιανὸς Κωστάντις /τὴν εὐεργέτην. /Εὐτυχῶς.

Ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν αὐτὴν γνωρίζομεν μόνον τὸν Μινίκιον Διονύσιον, τὸν μακεδονιάρχην, καὶ τὴν σύζυγόν του Ἀδρηλιανὴν Πρείσκαν. Ὁ Μινίκιος Διονύσιος μᾶς εἶναι γνωστός ἀπὸ δύο βωμοὺς τῆς Θεσσαλονίκης. Καὶ τοὺς δύο ἀνέθηκεν Ἀδρηλιανὸς τις Κωστάντις (=Κωνστάντιος) μετ' ἀπόφασιν τῆς κρατίστης βουλῆς καὶ τοῦ ἱερωτάτου δήμου, τὸν μὲν ἕνα πρὸς τιμὴν τοῦ ἰδίου Μινικίου Διονυσίου, τοῦ πάτρωνος καὶ εὐεργέτου, τὸν δὲ ἄλλον πρὸς τιμὴν τῆς Ἀδρηλιανῆς Πρείσκας, τῆς εὐεργετιδὸς του. Καὶ εἰς τοὺς δύο ὁ Μινίκιος Διονύσιος φέρει μόνον τὸν τίτλον ἀξιολογώτατος μακεδονιάρχης, οὐδένα δὲ ἄλλον ἔχει, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι οὗτος μέχρι τοῦλάχιστον τῆς ἀναθέσεως τῶν μνημείων δὲν εἶχε λάβει ἄλλο τι ἀξίωμα. Τὸν τιμητικὸν τίτλον ἀξιολογώτατη φέρει εἰς τὸ μνημεῖον καὶ ἡ σύζυγός του, ὄχι ὁμοῦς ἀξιώματι. Ποία ἦτο ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ ἀναθέτου τῶν μνημείων καὶ τῶν τιμωμένων, δὲν δηλοῦται, ὅπωςδὴποτε βέβαια ὄχι συγγενική. Ἐπει-

1. Τὸ ὄνομα εἶναι σπάνιον εἰς τὰς μακεδονικὰς ἐπιγραφάς. Βλ. Δημιτσοῦ, ἔ.ἀ., ἀρ. 131 καὶ BSA, τ. 41 (1940-45), σ. 109, ἀρ. 8: ...[Δημο]κράτει[α]. Τὸ αὐτὸ δύνανται τις νὰ εἴπῃ καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς ἐν γένει ἐπιγραφάς. Βλ. π.χ. IG II καὶ III², 3, 11116. 11117 (=II, 3, 3607). 11118.11119 (=Arch. Anzeig. 1934, 148). IGR IV, 1729 (=SEG I, ἀρ. 401).

δὴ ὁμως ὁ Αὐρηλιανὸς Κωνσταντὶς χαρακτηρίζει καὶ τοὺς δύο τιμωμένους εὐεργέτας, τὸν δὲ μακεδονίαρχην *πάτριωνα*, πρέπει οὗτος νὰ ἦτο ἀπελευθερὸς τῆς οἰκογενείας. Τὸ κοινὸν ἄλλωστε ὄνομα Αὐρηλιανὸς-Αὐρηλιανῆ τοῦτο προϋποθέτει. Ἐπίσης χρονολογία τις δὲν σημειώνεται εἰς τὰς ἐπιγραφάς, διὰ νὰ καθορίσωμεν τὴν μακεδονιαρχίαν τοῦ Μινικίου Διονυσίου. Ἄν ὁμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι οὗτος καὶ εἰς τὰ δύο μνημεῖα φέρει τὸν τιμητικὸν τίτλον *ἀξιολογώτατος*¹, ὁ ὁποῖος εἰς οὐδεμίαν τῶν χρονολογημένων ἢ δυναμένων νὰ χρονολογηθῶν μακεδονικῶν ἐπιγραφῶν ἀπαντᾷ ἐνωρίτερον τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνος², πρέπει νὰ τοποθετήσωμεν καὶ αὐτὸν εἰς τὸν 3ον αἰῶνα, ἴσως εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ αὐτοῦ³.

Οἰκογένεια
Μινικίου Διονυσίου

Μινίκιος Διονύσιος ~ Αὐρηλιανῆ Πρεῖσκα. Αὐρηλιανὸς Κωνσταντὶς
ἀξιολογώτατος μακεδονίαρχης ἀξιολογωτάτη ἀπελευθερὸς

ς. *Πόπλιος Αἴλιος*
Νεικάνωρ

Πηγαί.

μακεδονίαρχης εἰς

IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 192 (βλ. καὶ Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., 7 Ὀκτωβρίου 1906, ἀρ. 27) = Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 1, σημ. 1. BCH 37 (1913) 95. O. T a f r a l i, ἔ.ἀ., 37, 1D. Πελεκίδη, ἔ.ἀ., 76, ὑποσημ. 5): *Ἀγαθῆ Τύχη· |δόγματι τῆς κρατίστης |βουλῆς καὶ χει |ροτονία τοῦ ἱερω |τάτου δήμου Πόπλιον | Αἴλιον Νεικάνωρα | τὸν ἀξιολογώτατον | μακεδονίαρχην | οἱ συνθηρησκειταὶ | κλείνης⁴ θεοῦ με | γάλου Σαράπιδος | τὸν προστάτην. | Εὐτυχεῖτε.*

Ὁ Πόπλιος Αἴλιος Νεικάνωρ, ὁ μακεδονίαρχης, εἶναι τὸ μόνον γνωστὸν μέλος τῆς οἰκογενείας του. Τὸν γνωρίζομεν μόνον ἀπὸ τὸν βωμόν, τὸν ὁποῖον πρὸς τιμὴν του ἀνέθηκαν συναινέσει τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τὰ μέλη ἐνὸς λατρευτικοῦ σωματείου τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ *συνθηρησκειταὶ*⁵

1. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ τιμητικοῦ ἐπιθέτου «ἀξιολογώτατος» βλ. P. L e m e r l e, BCH τ. 59 (1935), σ. 143/4 καὶ σημ. 1, ἐνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

2. Βλέπε παραδείγματα παρὰ Δ. Κ α ν α τ σ ο ὑ λ η, Τὸ κοινόν, ἔ.ἀ., σ. 76, 3. Ὁ R o b e r t, Hellenica III, σ. 17,3 (πρβ. καὶ I, 28) μὲ κάποιαν ἐπιφύλαξιν παρατηρεῖ ὅτι τὸ ὑπερθετικὸν ἀξιολογώτατος ἀνήκει μᾶλλον εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν, εἰς τὸ τέλος τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος ἢ εἰς τὸν ἐπόμενον.

3. βλ. Δ. Κ α ν α τ σ ο ὑ λ η, ἔ.ἀ., σ. 38. C h. E d s o n ἐν IG, ἔ.ἀ.

4. Κατὰ διόρθωσιν τοῦ Π. Παπαγεωργίου, Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ., ἔ.ἀ., ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς γραφῆς *κλεινοῦ* (θεοῦ μεγάλου Σαράπιδος).

5. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ ὄρου *συνθηρησκειταὶ* καὶ τῆς διαφορᾶς ἀπὸ τὸν ἕτερον

κλείνης θεοῦ μεγάλου Σαράτιδος, τὸ ὁποῖον εἶχε σχέσιν μετὰ τὴν λατρείαν Αἰγυπτίων θεῶν¹. Ὑπὸ τοῦ σωματείου τούτου τιμᾶται οὗτος ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ προστάτου², τοῦ προέδρου δηλ. αὐτοῦ. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ὁ Πόπλιος Αἴλιος Νεικάνωρ ὄχι μόνον διέμενεν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπεξέτεινε τὴν δρᾶσίν του καὶ εἰς τὴν κοινοτικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν τῆς πόλεως ταύτης, ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ὀργάνωσιν τῶν Μακεδόνων.

Κατὰ τὸν C h. E d s o n, ἔ.ἀ. (πρβ. καὶ ἀρ. 3), θὰ πρέπει ὁ Π. Αἴλιος Νεικάνωρ νὰ ἔδρασε πρὸ τῶν μέσων τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος.

ζ. Σαβεῖνος

Πηγαί.

μακεδονιάρχης εἰς

IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 64 (βλ. καὶ Παπαγεωργίου, Ἐθνητὰ 15 (1903) 40, ἀρ. 7. Duchesne - Bayet, ἔ.ἀ., 18, ἀρ. 7. Δήμιτσα, ἔ.ἀ., ἀρ. 380): Σαβεῖνος μακεδονι[άρχης] / τὸν ναὸν καὶ τὸν Ἡρώνα τὸν / ΘΟΝΙΟΝ ἐκ τῶν ἰδίων τῆ / πόλι (sic).

Ὁ Σαβεῖνος, ὁ μακεδονιάρχης, εἶναι γνωστός μόνον ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν, ἡ ὁποία ὅμως εἰς τὸ παρελθὸν ποικιλοτρόπως ἀνεγνώσθη: Duchesne: Μακεδόνιος, Παπαγεωργίου: Μακεδονι[ανός]³. Ὁρθῶς ἀνεγνώσεν ταύτην ὁ C h. E d s o n, (IG, ἔ.ἀ.): μακεδονι[άρχης] καὶ ἔτσι προσετέθη καὶ ἕνας ἐπὶ πλέον μακεδονιάρχης ἐκ Θεσσαλονίκης. Ὁ Σαβεῖνος ἀνέθηκεν εἰς τὴν πόλιν ἐξ ἰδίων τῶν ναῶν καὶ τῶν Ἡρώνα, δηλ. ἀνάγλυφον τοῦ Θρακὸς ἰππέως, ὅστις ἐλατρεύετο ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν θεὸς τοῦ κυνηγίου καὶ συνεδέετο μετὰ τὴν λατρείαν τῶν ψυχῶν καὶ τὴν πίστιν τῶν Θρακῶν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν⁴.

ὄρον ἔθρησκευται' βλ. F r. P o l a n d, Geschichte des griechischen Vereinswesens, Leipzig 1909, σ. 363 καὶ RE 2R IV, 1461 ἐν λ. Συνθρησκευταί.

1. Περὶ τῆς λατρείας Αἰγυπτίων θεῶν ἐν Θεσσαλονικίᾳ βλ. Πελεκίδης, ἔ.ἀ., σ. 3 κ.ε. καὶ Δ. Κανατσούλη, Μακεδονικὴ πόλις, ἔ.ἀ., σ. 99 κ.ε.

2. Ἡ λέξις μετὰ τὴν αὐτὴν σημασίαν ἀπαντᾷ ἀκόμη μίαν φορὰν εἰς μακεδονικὴν ἐπιγραφὴν τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων ἐν IG, ἔ.ἀ., 91 / 2, ἀρ. 220: [προστάτες θρησκευτῶν καὶ τῶν σηροβατῶν θεοῦ Ἐρμανοβίδος. Ἐν ἐπιγραφῇ Δήμιτσα, ἔ.ἀ., ἀρ. 330 (Δασσαρητίς) εἶναι ταυτόσημος μετὰ τὴν λατινικὴν λέξιν patronus, καθὼς καὶ ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Θεσσαλονίκης IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 187, στ. 13 / 4: τὴν πατρώνεισσαν, ἀβεβαία δὲ ἡ σημασία τῆς ἐν ἐπιγραφῇ Duchesne - Bayet, Mémoire sur une mission au mont Athos, Paris 1877, σ. 11 / 2, ἀρ. 1 = Δήμιτσα, ἔ.ἀ., ἀρ. 367.

3. βλ. καὶ Δ. Κανατσούλη, Μακεδονικὴ προσωπογραφία, Θεσσαλονικὴ 1955, σ. 140, ἀρ. 1256.

4. Περὶ τοῦ θρακικοῦ τούτου θεοῦ βλ. Δ. Κανατσούλη, Ἡ μακεδονικὴ πόλις, ἔ.ἀ., σ. 94.

Ἡ μακεδονιαρχία του τίθεται πρὸ τῶν μέσων τοῦ τρίτου αἰῶνος (Βλ. E d s o n, ἔ.ἀ.).

ή[....]ανδρο[ος].

Πηγαί.

μακεδονiάρχης εἰς

IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 230: [....|..] Σ/[....] |.- |[....|.....] BB |[....]ON, [....]ανδρο[ος] /
/[ὁ μα]κεδο[νiάρ]χης, |τὸν ἐν πᾶ|σιν εὐερ|γέτην.

Ὁ μακεδονiάρχης αὐτός, [Νίκ]ανδρο[ος] πιθανῶς ἢ [Μέν]ανδρο[ος], ἀνέ-
θηκε μνημεῖον πρὸς τιμὴν εὐεργέτου τινὸς τῆς πόλεως ἢ τοῦ ἑαυτοῦ του.

Καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν E d s o n, IG, ἔ.ἀ., 94, ἀρ. 230, χρονολογεῖται πρὸ
τοῦ 240/1 μ.Χ.

B. ΒΕΡΟΙΑ

Ὅλοι οἱ μακεδονiάρχει, οἱ ὅποιοι μᾶς εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ μνημεῖα τῆς
Βεριοίας, δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι Βεριοιαῖοι, διότι εἰς τὴν ἔδραν
τοῦ κοινοῦ ἡδύνατο νὰ ἀνατεθῆ μνημεῖον διὰ πάντα μακεδονiάρχην, εἴτε προ-
ἦρχετο ἀπὸ τὴν Βέροϊαν εἴτε ἀπὸ ἄλλην πόλιν, ἀνήκουσαν εἰς τὸ κοινόν. Διὰ
τοῦτο ἡ ἔξακριβωσις τοῦ τόπου προελεύσεως αὐτῶν δὲν εἶναι πάντοτε εὐκο-
λος μὲ μόνον τὸ στοιχεῖον τοῦτο. Ἡμεῖς ἐδῶ περιελάβομεν ἐν πρώτοις ἐκεί-
νους τοὺς μακεδονiάρχας, τῶν ὁποίων ἢ προέλευσις ἐκ Βεριοίας μαρτυρεῖται
κατὰ κάποιον τρόπον, καὶ κατὰ παραχώρησιν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μᾶς εἶναι
γνωστοὶ μόνον ἀπὸ μνημεῖα τῆς Βεριοίας.

Ὅπως εἰς τὴν Θεσσαλονικίην, καὶ εἰς τὴν Βέροϊαν οἱ μακεδονiάρχει
ἀνῆκον εἰς μεγάλας οἰκογενεῖας τοῦ τόπου, αἱ ὅποια διέπρεψαν εἰς τὴν κοι-
νοτικὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐπαρχιακὴν ὀργάνωσιν τῶν Μακεδόνων.

α. Οἰκογένεια

Κλαυδιὸν Βεριοίας

Πηγαί.

μακεδονiάρχει δύο

Arch. Anzeig. 52 (1942) 176, ἀρ. 7 καὶ εἰκ. 41 (Βλ. καὶ Δ. Κ α ν α τ σ ο ὑ-
λη, Τὸ κοινόν, ἔ.ἀ., 86, ὑποσημ. 1): Κατὰ τὸ δόξαν |τῷ λαμπροτάτῳ |συννε-
δρίῳ Τιβ(ερίαν) Κλ(αυδιαν) |Κο(ι)ντιανῆν Τιβ(ερίον) Κλ(αυδιον) |Πρεῖσκον
τοῦ μα|κεδονiάρχου καὶ |Φλαβίας Ἰσιδώρας |τῆς μακεδονι|αρχίσεως θυγατέ|
ρα ἢ μήτηρ.

Ἄν καὶ ἡ οἰκογένεια αὕτη μᾶς εἶναι γνωστὴ μόνον ἐκ μιᾶς ἐπιγραφῆς,
ἐν τούτοις πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ εἶχεν ἀναπτύξει μεγάλην δρᾶσιν
εἰς τὸ κοινόν, ἀφοῦ ἀνέδειξε δύο μακεδονiάρχας, τὸν Τιβ. Κλαυδιὸν Πρεῖ-
σκον καὶ τὴν σύζυγόν του Φλαβίαν Ἰσιδώραν.

Ὁ **Τιβ(έριος) Κλαύδιος Πρεῖσκος** διετέλεσε μόνον μακεδονiάρχης, ἀνῆκε δηλ. καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς περισσοτέρους μακεδονiάρχας, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον ἀναλάβει καὶ τὴν ἀγωνοθεσίαν τοῦ κοινοῦ. Ἐπίσης οὐδὲν δημοτικὸν ἀξίωμα φέρει εἰς τὸ μνημεῖον.

Ἡ σύζυγός του **Φλαβία Ἰσιδώρα** ὑπῆρξεν ἐπίσης καὶ αὐτὴ μακεδονiάρχισσα. Καὶ δι' αὐτὴν πρέπει νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅ,τι εἶπομεν περὶ τῆς **Φλαβιανῆς** Νεπωτιανῆς, ὅτι ἡ **μακεδονiάρχισσα** ἦτο πραγματικὸν ἀξίωμα, ὅχι ἀπλοῦς τίτλος διδόμενος εἰς τὴν σύζυγον τοῦ μακεδονiάρχου. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ **Φλαβία Ἰσιδώρα** δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι μακεδονiάρχισσα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ποῦ ἦτο καὶ ὁ σύζυγός της, διότι εἰς τὸ κοινὸν εἰς πρόεδρος κατ' ἔτος ἐξελέγετο. Ἄλλον τίτλον ἢ ἀξίωμα ἐκτὸς τοῦ μακεδονiαρχίσσης δὲν φέρει καὶ αὐτὴ. Ἡ κόρη των **Τιβ(ερία) Κλ(αυδία) Κο(ι)ντιανή**, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἡ μήτηρ ἀνέθηκε μετ' ἀπόφασιν τοῦ ἐπαρχιακοῦ συνεδρίου μνημεῖον, οὐδένα τίτλον ἔχει. Εἶναι φανερόν ὅτι τὸ συνέδριον ἐπέτρεψε νὰ στηθῇ τὸ τιμητικὸν μνημεῖον χάριν τῶν μακεδονiαρχῶν γονέων.

β. Οἰκογένεια

Κυῖντιανῶν

Πηγαί.

μακεδονiάρχης εἰς

1. Arch. Anzeig., ἔ.ἀ., 176, ἀρ. 4 (Βλ. καὶ Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ., 87, ὑποσημ. 1): *Κατὰ τὸ δόξαν / τοῖς κρατίστοις / συνέδροις Π(όπλιον) / Μέμ(μιον) / Κυῖντι / ανῶν Καπίτω / να ἐν προβολαῖς / μακεδονiαρχ / ικαῖς γενομέ / νον' Ἰουλ(ία)¹ / Λυσιμάχη / τὸν ἄνδρα / καὶ Κυῖντιανοὶ / Ἀλεξάνδρα / καὶ Καπίτων / τὸν πατέ(ρα).*

2. Arch. Anzeig., ἔ.ἀ., 176 / 7, ἀρ. 11 καὶ εἰκ. 44: *Οἱ σὺν / εδροι Π(όπλιον) / Μ(ᾶρκον) / Κυῖν / τιανὸν / Μακεδό / να ἀρετῆς / ἔνεκεν' / Παιονίς.*

Ὁ **Π(όπλιος) Μέμ(μιος) Κυῖντιανὸς Καπίτων** μᾶς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ μνημεῖον (βωμόν), τὸ ὁποῖον ἀνήγειρε μετ' ἀπόφασιν τοῦ συνεδρίου ἡ οἰκογένειά του, ἡ σύζυγός του Ἰουλ. Λυσιμάχη καὶ τὰ τέκνα του Ἀλεξάνδρα καὶ Καπίτων, πρὸς τιμὴν του ἐπ' εὐκαιρίᾳ νίκης του εἰς τὰς μακεδονiαρχικὰς ἐκλογάς. Εἰς τὸν βωμόν του οὗτος δὲν τιτλοφορεῖται «μακεδονiάρχης», ἀλλ' ἀπλῶς φέρει τὴν ἔνδειξιν ἐν *μακεδονiαρχικαῖς προβολαῖς*. Ἡ λέξις «προβολή» ἀπαντᾷ συχνὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ εἰς τὰς ἐπιγραφάς, ἐσήμαινε δὲ κυρίως «πρότασιν πρὸς ἐκλογὴν» τινος εἰς δημόσιον ἀξίωμα ἢ ἀπλῶς «ἐκλογὴν»². Τὴν σημασίαν ταύτην ἔχει ἡ λέξις καὶ ἐδῶ εἰς τὴν

1. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκομεν σαφῶς **ΙΟΥΑ ΛΥΣΙΜΑΧΗ**. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ ὀρθὸν εἶναι **ΙΟΥ(ΛΙΑ) ΛΥΣΙΜΑΧΗ** ἀντὶ τοῦ ἀνυπάρχοντος **ΙΟΥΑ**. Βλ. Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ., ὑποσημ. 1.

2. Περὶ τῆς λέξεως καὶ τῆς σημασίας της, ὡς ἐμφανίζεται εἰς τοὺς συγγραφεῖς καὶ τὰς ἐπιγραφάς, βλ. Δ. Κανατσούλη, Τὸ κοινόν, σ. 62, 1, ἐνθα καὶ πολλὰ παραδείγματα.

φράσιν ἐν μακεδονιαρχικαῖς προβολαῖς, δι' ἧς ἤθελε νὰ δηλωθῆ ὅτι ὁ Π. Μέμ. Κυϊντιανὸς Καπίτων ἔλαβε μέρος εἰς τὰς μακεδονιαρχικὰς ἐκλογάς, δηλ. τὸ κύριον στάδιον διαδικασίας πρὸς ἀνάδειξιν του εἰς μακεδονίαρχον. Ἡ ἀνέγερσις τοῦ τιμητικοῦ μνημείου ὑπὸ τῆς οἰκογενείας του ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος τούτου δεικνύει ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὰς ἐκλογάς ἦτο γνωστὸν καὶ φυσικὰ εὐνοϊκὸν δι' αὐτόν. Ἄλλως θὰ ἦτο ἀκατανόητον νὰ στηθῆ τιμητικὸν μνημεῖον εἰς μὴ ἐπιτυχόντα ὑποψήφιον. Δὲν τιτλοφορεῖται ὅμως «μακεδονίαρχος» ἀκόμη, διότι φαίνεται ὅτι ἡ ἐκλογή του ἦτο ἐπιτυχής, ὄχι ὅμως τελεσίδικος, χρήζουσα ἴσως τῆς ἐπικυρώσεως ἄλλου τινὸς σώματος ἢ ἀρχῆς. Δυνατὸν δηλ. ἡ ἐκλογή τῶν μακεδονιαρχῶν νὰ ἐγίνετο ὑφ' ἐκάστης μετεχούσης εἰς τὸ κοινὸν πόλεως χωριστά, κατόπιν δὲ ἐπεκυροῦτο ὑπὸ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συνεδρίου ἢ, τὸ πιθανώτερον, ἡ πρότασις καὶ ἡ ἐκλογή νὰ ἐγίνοντο εἰς τὸ συνέδριον τοῦ κοινοῦ, ἐπεκυροῦτο δὲ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου διοικητοῦ, ὅπως συνέβαιναν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Ἀσίας μὲ τοὺς ἀρχιερεῖς του¹. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπικύρωσις αὕτη θὰ ἦτο ἴσως τυπική, δι' αὐτὸ ἔσπευσαν ἐν τῇ ματαιοδοξίᾳ τῶν οἱ οἰκεῖοι τοῦ ἐπιτυχόντος ὑποψηφίου μακεδονίαρχου νὰ ἐγείρουν πρὸς τιμὴν του μνημεῖον².

Ἡ σύζυγος τοῦ **Ἰουλί(α) Λυσιμάχη** εἰς τὸ μνημεῖον οὐδὲνα τίτλον φέρει, καθὼςκαὶ τὰ τέκνα του **Κυϊντιανῆ Ἀλεξάνδρα** καὶ **Κυϊντιανὸς Καπίτων**.

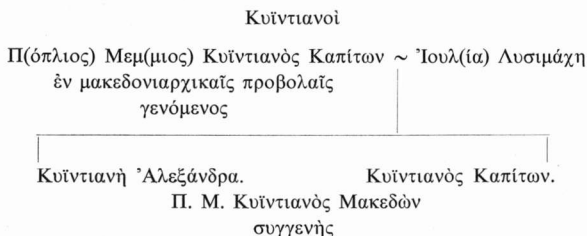
Εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Κυϊντιανῶν φαίνεται ὅτι ἀνῆκε καὶ ὁ **Π(όπλιος) Μ(άρκος) Κυϊντιανὸς Μακεδῶν**³, ὁ ὁποῖος μᾶς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ ἄλλο μνημεῖον τῆς Βεροίας, τὸ ὁποῖον πρὸς τιμὴν του ἔστησαν οἱ σύεδροι, δηλ. τὸ ἐπαρχιακὸν συνέδριον. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὅμως νὰ ἐξακριβωθῆ ὁ βαθμὸς τῆς συγγενείας αὐτοῦ μὲ τοὺς ἀνωτέρω. Ἴσως ἦσαν δύο παράλληλοι κλάδοι τῆς

1. Βλ. Brandis, RE II, 476-7.

2. Ὁ Jürgen Deininger, Die Provinziallandtage der römischen Kaiserzeit σ. 94, ἄλλην ἐρμηνείαν δίδει, ὅτι δηλ. ὁ Π. Μέμμιος Κυϊντιανὸς ἐπροτάθη ὑπὸ τῆς πατρῆδος του ὡς ὑποψήφιος μακεδονίαρχος καὶ περιελήφθη εἰς τὴν κατάστασιν τῶν ὑποψηφίων, ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς μακεδονιαρχίας του ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἀπέθανεν. Ἐντούτοις δὲν διαφαίνεται ἂν τὸ μνημεῖόν του εἶναι ἐπιτύμβιον ἢ τιμητικόν.

3. Τὸ ὄνομα Μακεδῶν δὲν εἶναι ἐθνικόν, ἀλλὰ κύριον ὄνομα. Ἡ χρῆσις του ὡς τοιούτου ὀνόματος, ἰδιαίτερος ὡς cognomen, εἶναι συνηθεστέρα ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἀλλαγῶς. Οὕτως ἐκ Μακεδονίας μᾶς εἶναι γνωστοὶ οἱ Τ. Αἴλιος Γεμίνιος Μακεδῶν (Μ. Π. ἀρ. 23), Λ. Ἄννιος Μακεδῶν (Μ. Π. ἀρ. 113), Ρ. Herennius Macedo (Μ. Π. ἀρ. 466), [Varin]jius(;) Macedo (Μ.Π. ἀρ. 1067), Οὐαρείνιος Μακεδῶν (Μ. Π. ἀρ. 1708), Μακεδῶν Μακεδόνας (Μ. Π. ἀρ., 865) καὶ Αἰλία Μακεδονία (Μ. Π. ἀρ. 58). Ἐκ τῆς Ἀσίας ὁ Αὐρ. Θεσσαλὸς Μακεδῶν (IGR IV, 619), ἐκ Γαλατίας ὁ Π. Αἴλιος Μακεδῶν (IGR III, 184), ἐκ Ρώμης ὁ Μ. Αὐρήλιος Μακεδῶν (IGR I, 220), ἐκ Λυκαονίας ὁ Π. Αἴλιος Μακεδῶν (SEG 6, ἀρ. 424). Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ὀνόματος βλ. J u d e i c h, Altertümer von Hierapolis (1898), ἀρ. 153 καὶ 255.

αυτῆς οικογενείας. Ἐπειδὴ εἰς τὸ τελευταῖον μνημεῖον σημειώνεται καὶ ἡ φυλὴ τῆς Βεροίας Παιονίς¹, εἴτε ὡς συμμετασχούσα πιθανῶς καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ἀπονομῆν τῶν τιμῶν εἴτε ὡς τόπος καταγωγῆς, συμπεραίνομεν ὅτι οὗτος ὄχι μόνον κατήγετο ἐκ Βεροίας, ἀλλὰ καὶ ἀνήκεν εἰς τὴν Παιονίδα φυλὴν αὐτῆς. Τὸ αὐτὸ πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ ἰσχύσῃ καὶ διὰ τὴν συγγενικὴν οἰκογένειαν τῶν Κυντιανῶν.

Οἰκογένεια
Κασσιανῶν

Π η γ α ί.

μακεδονιάρχης εἶς

1. Arch. Anzeig., ἔ.ἀ., 175, ἀρ. 3 καὶ εἰκ. 40 (σ. 179). (Βλ. καὶ Δ. Κανατσούλη, Τὸ κοινόν, ἔ.ἀ., 79, ὑποσημ. 1). Ἀγαθῆι Τύχηι | τὸ κοινόν | Μακεδόνων | Μᾶρκ(ον) Αἰρηλί(ιον) | Κασσιανόν | τὸν μακεδονιάρχην | καὶ ἀγωνοθ | ἐτήν τοῦ | κοινοῦ τῶν Μακεδόνων

2. Arch. Anzeig, ἔ.ἀ., 178, ἀρ. 17 καὶ εἰκ. 47 (σ. 182) (Βλ. καὶ Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ., ὑποσημ. 2): Ἀγαθῆι Τύχηι | τὸ κοινόν | Μακεδόνων | Γαίαν Ἰουλίαν | Κασσιανὴν | τὴν ἀρχιέρειαν | γυναικα | Μ(άρκου) Αἰρηλίου | Κασσιανοῦ | τοῦ μακεδο | νιάρχου.

3. IG X, 2, 1, ἀρ. 147 (Βλ. Mor dt m a n n, AEM 17 (1894) 117, ἀρ. 1. H. D e s s a u, Inscriptiones Latinae Selectae, ἀρ. 9009. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., 23 Σεπτεμβρίου 1906, ἀρ. 19. Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ., 79, 3): B(ona) F(ortuna); | M. Aurel(ium) Cassi | anum, v(irum) e(gregium), prae | sidem pron(inciae) Daciae | Malvensis patrem | karissimum | MM Aurell(ii) Phi | lippus et Cassia | nus, trib(unus) coh(ortis) I | F(laviae) m(illiariae) Bryttonum | Malvensis (Θεσσαλονίκη).

1. Εἰς τὴν Βέροϊαν ἐκτὸς τῆς Παιονίδος φυλῆς μᾶς παραδίδονται ἀκόμη δύο ἄλλαι, ἡ Πενκαστινὴ φυλὴ καὶ μία ἄλλη, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα δὲν διεσώθη. Βλ. Δ. Κανατσούλη, Ἡ μακεδονικὴ πόλις, ἔ.ἀ., σ. 26.

Ὁ Μᾶρκ(ος) Αὐρήλιος Κασσιανός¹, ὁ μόνος μακεδονiάρχης τῆς οἰκογενείας, μᾶς εἶναι γνωστός ἐκ δύο βωμῶν τῆς Βεροίας, τοὺς ὁποίους ἀνήγειρε τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων, τὸν μὲν ἕνα πρὸς τιμὴν του, τὸν δὲ ἄλλον πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Γαίας Ἰουλίας Κασσιανῆς. Οὗτος εἰς τὸν ἰδικόν του βωμὸν φέρει τὸν πλήρη τίτλον *μακεδονiάρχης καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων* εἰς τὸν τῆς συζύγου μόνον *μακεδονiάρχης*. Ἐκ τούτου βέβαια δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ Μ. Αὐρήλιος Κασσιανός εἰς ἄλλον χρόνον τῆς σταδιοδρομίας του ἔλαβε τὸ ἀξίωμα τοῦ μακεδονiάρχου, εἰς ἄλλον τὴν ἀγωνοθεσίαν τοῦ κοινοῦ, ὄχι μόνον διότι τὰ δύο αὐτὰ τιμητικὰ μνημεῖα ἐστήθησαν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ταυτοχρόνως καὶ ἄρα εἶχε τότε αὐτὸς ἀμφοτέρους τοὺς τίτλους, ἀλλὰ πρὸς τούτοις δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι εἰς τὸ κοινὸν ὑπῆρχεν ἡ συνήθεια ὁ πρόεδρος αὐτοῦ (ἀρχιερεὺς τοῦ κοινοῦ ἢ μακεδονiάρχης) νὰ λαμβάνῃ συγχρόνως καὶ τὴν ἀγωνοθεσίαν αὐτοῦ, ἥτοι τὴν ὀργάνωσιν καὶ δαπάνην τῶν ἐπαρχιακῶν ἀγώνων. Εἶναι προφανές ὅτι ὁ δεύτερος τίτλος παρελείφθη εἰς τὸ μνημεῖον τῆς συζύγου του διὰ λόγους συντομίας, ὅπως παρομοίως συνέβη καὶ εἰς τὸν Αὐρήλιον Δημοκρατιανὸν Κόρραγον, ὅστις εἰς τὸ ἰδικόν του μνημεῖον τιτλοφορεῖται «μακεδονiάρχης καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων», εἰς τὸ τῆς συζύγου του ὅμως μόνον «μακεδονiάρχης» (βλ. ἀνωτέρω), ὡς καὶ εἰς τὸν ἐκ Σερρών ἀρχιερέα τοῦ κοινοῦ Τι. Κλαύδιον Διογένη².

Ἀπὸ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του γνωρίζομεν ἐκ τῶν αὐτῶν ἐπιγραφῶν μόνον τὴν σύζυγόν του Γαίαν Ἰουλίαν Κασσιανήν, ἣτις διετέλεσεν ἀρχιερεῖα, ὄχι βεβαίως τοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ τοπικῆς τινος λατρείας (τῆς Βεροίας). Ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ παιονικοῦ Ἄργους τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος γνωρίζομεν κάποιον Ἰούλιον Κασσιανόν, τὸν κράτιστον, ἀλλὰ δὲν φαίνεται νὰ ἔχη σχέσιν τινὰ μὲ αὐτήν.

Μαρτυρία τις πρὸς χρονολόγησιν τῶν Κασσιανῶν εἰς τὸ κείμενον καὶ τῶν δύο ἐπιγραφῶν δὲν ὑπάρχει. Ἄν λάβωμεν ὁμως ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ βωμοὶ τῆς Βεροίας, τῶν ὁποίων αἱ ἐπιγραφαὶ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸν Arch. Anzeiger τοῦ 1942, ἐξικινδύνται μέχρι τῶν μέσων τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος, πρὸς δὲ ὅτι τὸ ὄνομα Μ. Αὐρήλιος εἶναι συνηθέστατον μετὰ τὸ edictum τοῦ Καρακάλλα (212 μ.Χ.), πρέπει νὰ τοποθετήσωμεν μὲ ἀρκετὴν πιθανότητα τὴν δρᾶσίν των ὄχι πρὸ τοῦ πρώτου τετάρτου τοῦ 3ου μ.χ. αἰῶνος.

1. Τὸ ὄνομα Κασσιανός ἀπαντᾷ συχνὰ εἰς τὴν Μακεδονίαν: ὡς Ἰούλιος Κασσιανός ἐκ τοῦ παιονικοῦ Ἄργους, Πόντιος Κασσιανός Πρόκλος ἐκ Θεσσαλονίκης, Μινέτιος Κασσιανός Φιλόξενος ἐκ Δερριόπου, Γαία Ἰουλία Κασσιανῆ ἐκ Βεροίας κ.ἄ. (βλ. Δ. Κ α ν α τ σ ο ὑ λ η, Μακεδονικὴ Προσωπογραφία passim).

2. Δ ἡ μ ι τ σ α, ἐ.ἄ., ἀρ. 811 καὶ 812. βλ. καὶ Δ. Κ α ν α τ σ ο ὑ λ η, Τὸ κοινόν, ἐ.ἄ., σ. 70/1.

Εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη πρὸ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Mordtmann (βλ. ἀρ. 3), μνημονεύεται τις M. Aurelius Cassianus, ὁ ὁποῖος τιτλοφορεῖται εἰς τὸ μνημεῖον του *vir e(gregius) praeses* (=ἡγεμῶν) *provinciae Daciae Malvensis*, καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ M. Aurelius Cassianus καὶ ὁ M. Aurelius Philippus, ὅστις διετέλεσε *tribunus* (=χιλιάρχος) *cohortis primae Flaviae Bryttonum Malvensis*. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀνάγεται ἐπίσης εἰς τὸν 3ον αἰῶνα, ὅπως καὶ αἱ δύο ἐπιγραφαὶ τῆς Βεροίας. Ποία ὁμως ἡ σχέσις μεταξύ τοῦ M. Αὐρηλίου Κασσιανοῦ, τοῦ μακεδονιάρχου, καὶ τῶν Cassiani τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Θεσσαλονίκης, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ εἰπωμέν τι. Ὁ *E d s o n* ἐν IG, ἔ.ἀ. 60/1, ἀρ. 147, ταυτίζει τὸν M. Αὐρήλιον Κασσιανόν, τὸν μακεδονιάρχην, μὲ τὸν M. Aurelius Cassianus καὶ ἀποδίδει εἰς αὐτὸν ὄλους τοὺς τίτλους, πού σημειώνονται εἰς τὰς δύο ἐπιγραφάς, τῆς Βεροίας καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ἤτοι μακεδονιάρχης, ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων, *vir egregius, praeses provinciae Daciae Malvensis*. Ἀλλὰ τότε διατὶ δὲν ἀναγράφονται ὄλοι οἱ τίτλοι αὐτοῦ εἰς μίαν ἐπιγραφὴν, τοῦλάχιστον εἰς τὴν λατινικὴν τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ ὁποία θὰ πρέπει νὰ ἦτο ἡ μεταγενεστέρα. Ἡ παράλειψις αὕτη θὰ ἦτο ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν κρατοῦσαν τότε τιτλομανίαν.

δ. Οἰκογένεια Οὐαλεριανῶν

Πηγαί.

μακεδονιάρχης εἰς

Ἰ. Τουράτσογλου, ἔ.ἀ., 281/2 (βλ. καὶ L. Robert, REG 84 (1971) 454/5, ἀρ. 400): *Ἀγαθῆ Τύχην | Ὑπὲρ ὕγείας καὶ σωτηρίας καὶ νίκης καὶ αἰωνίου διαμονῆς τοῦ με | γίστου καὶ θειοτάτου καὶ ἀηττήτου κυρίου ἡμῶν αὐτοκράτορος Καίσα | ρος M. Αὐρηλίου Σεουήρου [| Αλεξάνδρου |] Εὐσεβοῦς, Εὐντοχοῦς, Σεβαστοῦ, ἀρ | χιερέως μεγίστου, δημοαρχικῆς ἐξουσίας τὸ ὄγδοον, ὑπάτου τὸ Γ' πατρὸς πατρὶ | δος καὶ ὑπὲρ τῆς ἱερωτάτης μητρὸς αὐτοῦ [| Ιουλίας Μαμαίας |] Σεβαστῆς καὶ ὑ | πὲρ τοῦ σύμπαντος θείου οἴκου αὐτῶν καὶ ἱερῶς συγκλήτου καὶ τῶν δια | σημοτάτων ἐπάρχων καὶ ἱερῶν στρατευμάτων καὶ δῆμον τοῦ Ῥωμαίων, Οὐαλεριανὸς Φιλόξενος ὁ μακεδονιάρχης καὶ ἀρχιερεὺς τοῦ Σε | βαστοῦ καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων ἀγῶνος Ἀλεξαν | δρείου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Οὐαλεριανῆ Ἀμμία ἡ ἀρχιέρεια τῆς Σεβαστῆς | ἐπιτελέσουσιν ἐν τῇ λαμπροτάτῃ μητροπόλει τῆς Μακεδονί | ας Βεροιαίων πόλει κνηγεσίον καὶ μονομαχιῶν ἡμέρας | τρεῖς ἄρξονται δὲ τῶν φιλοτειμιῶν τῇ πρὸ Ζ' Καλ(ανδῶν) Ἰουλίων. | Αὐτοκράτορι Καίσαρι M(άρκῳ) Αὐρηλίῳ Σεούρω(sic) [| Αλεξάνδρῳ |] Ἡ Εὐσεβεῖ, Εὐ | τυχεῖ, Σεβαστῶ τὸ Γ' καὶ Κλ. Κασίῳ Δίῳ τὸ Β' ὑπάτοις, ἐλλῆρι | κῆ δὲ ἔτους ΞΣ σεβαστοῦ τοῦ καὶ ΣΤΟΤ, Πανήμου ΕΙ. | Εὐτυχεῖτε.*

Ὁ **Οὐαλεριανὸς Φιλόξενος**, ὁ μακεδονίαρχος, μᾶς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὴν ὡς ἄνω, προσφάτως, εὐρεθεῖσαν ἐπιγραφὴν εἰς τὴν Βέροιαν. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι σχεδὸν πανομοιότυπος πρὸς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν τοῦ μακεδονίαρχου Λ. Σεπτιμίου Ἰνστειανοῦ Ἀλεξάνδρου. Καὶ ἐδῶ ὁ μακεδονίαρχος Οὐαλεριανὸς Φιλόξενος μαζί με τὴν σύζυγόν του Οὐαλεριανὴν Ἀμμίαν, τὴν ἀρχιέρειαν τῆς Σεβαστῆς, διωργάνωσε καὶ ἐχρηματοδότησε τοὺς ἐπὶ τριήμερον διαρκέσαντας ἀπὸ 25ης μέχρι καὶ τῆς 27ης Ἰουνίου 229 μ.Χ. ἀγῶνας, τὰ Ἀλεξάνδρεια. Οἱ ἀγῶνες διεξήχθησαν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ κοινοῦ Βέροϊαν (*ἐν τῇ λαμπροτάτῃ μητροπόλει τῆς Μακεδονίας Βεροιαίων πόλει*) με μονομαχίας καὶ κυνηγέσια. Ὁ Οὐαλεριανὸς Φιλόξενος ἐκτὸς τοῦ ἐπαρχιακοῦ τίτλου *μακεδονίαρχος καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων* ἔχει καὶ ἕναν ἄλλον *ἀρχιερεὺς τοῦ Σεβαστοῦ*. Καὶ ἐδῶ ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι εἴπομεν περὶ τοῦ Ἰνστειανοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅτι ὁ τίτλος οὗτος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ταυτίζεται με τὸν ἀρχιερέα τῶν Σεβαστῶν τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων, ἀλλ' ἀπλῶς ἦτο ἀρχιερεὺς τῆς τοπικῆς αὐτοκρατορολοτρείας, πιθανότατα τῆς πόλεως Βεροίας. Ἡ μακεδονιαρχία τοῦ Οὐαλεριανοῦ Φιλοξένου ὀρίζεται ἐπακριβῶς εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τὸ ἔτος 228/9 μ.Χ.

Ἡ σύζυγός του **Οὐαλεριανῆ Ἀμμία** φέρει τὸν τίτλον τῆς ἀρχιερείας τοπικῆς τινος λατρείας ὄχι τῆς αὐτοκρατορολατρείας. Καὶ αὕτη συνείργησεν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπαρχιακῶν ἀγῶνων.

ε. Κλαύδιος Ἀνσίμαχος

Π η γ α ί.

μακεδονίαρχος εἰς

Arch. Anzeig, ἔ.ἀ., 175, ἀρ. 2 (Βλ. καὶ Μ α κ α ρ ὄ ν α, Χρονικὰ ἀρχαιολογικά, Μακεδονικά Β (1941-52) 627, σημ. 2. Δ. Κ α ν α τ σ ο ὑ λ η, Τὸ κοινόν, ἔ.ἀ. 83, ὑποσημ. 1): *Κατὰ τὸ δόξαν/τοῖς συνέδροις/Κλαύδιον Ἀνσίμαχον¹ τὸν μα/κεδονίαρχην/Πρεῖσκος Νεικό/λαος Ἀντίγ/νος τὸν θεῖον.*

Ὁ **Κλαύδιος Ἀνσίμαχος** μᾶς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ βωμὸν τῆς Βεροίας, τὸν ὁποῖον ἀνέθηκε μετ' ἀπόφασιν τοῦ ἐπαρχιακοῦ συνεδρίου πρὸς τιμὴν του ὁ ἀνεψιὸς **Πρεῖσκος Νικόλαος Ἀντίγονος**. Οὗτος ἐκτὸς τοῦ «μακεδονίαρχου» οὐδένα ἄλλον τίτλον ἔχει, οὔτε ἐπαρχιακὸν οὔτε δημοτικόν. Ἐπίσει ἐκτὸς τοῦ ἀνεψιοῦ του οὐδὲν ἄλλο μέλος τῆς οἰκογενείας του μᾶς παραδίδεται. Περὶ τοῦ χρόνου τῆς δράσεως τοῦ μακεδονίαρχου δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἰπωμέν τι.

1. Ἡ ἐπιγραφὴ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἶχεν ἐκδοθῆ πλημμελῶς, παραλειφθέντος τοῦ δευτέρου ὀνόματος τοῦ μακεδονίαρχου «ΛΥΣΙΜΑΧΟΝ». Τὴν συμπλήρωσιν ἔκαμεν ὁ Μ α κ α ρ ὄ ν α, ἔ.ἀ.

ζ. Αἴλ(ιος) Κυῆτος
 ζ' Τυρράνιος Αἰλιανός

Πηγαί.

μακεδονίαρχαι δύο

J. M. R. Co r m a c k, J. R. St. 33 (1943)42 (Βλ. καὶ Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ., 76, ὑποσημ. 1. J. H. Robert, REG 57(1944) 214,124):.... |||A\|V|.... |... TEM corroboraremus quod |.... \EC|DERE debuimus, ne quis|....quam quaestionem; nam|.... IT denotatus provocabit |.... ATEM nostram.|rasura|.... Αἴλ(ιος) Κυῆτος ὁ ἀξιολογώτατος |.... [μακεδονίαρχ]ης καὶ Τυρράνιος Αἰλιανός [.... ὁ ἀξιολογώτατος μακεδονίαρχης [....] ΔΩΡΟΣ.

Οἱ μακεδονίαρχαι Αἴλ(ιος) Κυῆτος¹ καὶ Τυρράνιος² Αἰλιανός, μᾶς εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ μίαν δίγλωσσον, λίαν ἐφθαρμένην, ἐπιγραφὴν τῆς Βεροίας, δημοσιευθεῖσαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Co r m a c k, J. R. St 33 (1943) 40, ἀρ. 2. Ἡ ἐπιγραφὴ πιθανῶς περιελάμβανε κοινοποίησιν διαταγῆς ρωμαϊκῆς τινος ἀρχῆς (τοῦ διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας ἢ τοῦ αὐτοκράτορος). Ἐπειδὴ ἡ κοινοποίησις ἐγένετο ὑπὸ μακεδονιαρχῶν, θὰ πρέπει ἡ διαταγὴ νὰ εἶχε σχέσιν μὲ τὸ κοινὸν ἢ νὰ ἀπευθύνετο πρὸς αὐτό. Τί ἀκριβῶς περιελάμβανεν αὕτη, ἀπὸ τὰ ἀσήμαντα ὑπολείμματα τῆς ἐπιγραφῆς οὐδὲν ἠμποροῦμεν νὰ συμπεράνωμεν. Ἡ παρουσία ὁμῶς δύο τοῦλάχιστον μακεδονιαρχῶν τοῦ κοινοῦ ἐν αὐτῇ δεικνύει ὅτι οὗτοι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἦσαν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ οἱ δύο κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημοσιεύσεως τῆς διαταγῆς, ἀφοῦ εἰς κατ' ἔτος ἦτο πρόεδρος τοῦ κοινοῦ. Πιθανὸν νὰ ἦτο ὁ ἐν ἐνεργείᾳ μακεδονίαρχης καὶ ὁ προκάτοχός του.

Πλὴν τῶν ὀνομάτων τῶν δύο μακεδονιαρχῶν καὶ τοῦ τίτλου τῶν οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν περὶ αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν.

Ὁ Co r m a c k, ἔ.ἀ. 42, συμπεραίνει ἐκ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν (Ael(ius) Quietus καὶ Tyrrannius Aelianus) ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ ἴσως εἶναι κατὰ τι προγενεστέρα τῶν ἐπιγραφῶν τῶν μακεδονιαρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ

1. Ὁ τύπος τοῦ ρωμαϊκοῦ ὀνόματος Κυῆτος (ἐκ τοῦ λατ. Quietus) συχνὰ ἀπαντᾷ εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων: Τίτος Αὐρήλιος Κυῆτος (80-81 μ.Χ.), D e s s a u, ILS ἀρ. 8796. Π. Ἀβίδιος Κυῆτος (82-107 μ.Χ.), Ditt. Syll. II², ἀρ. 822. Πλούτ. Ἡθικ. 632a. PIR I², ἀρ. 1410. Μαῦρος Λούσιος Κυῆτος (112/3 μ.Χ.), Κασσ. Δίων. 68,32. Ἀουίδιος Κουῆτος (καὶ Κυῆτος) (125-127 μ.Χ.), OGIS II, ἀρ. 502. PIR I², 1409. Γ. Ἰούλιος Κυῆτος (138 μ.Χ.), SEG 1, 75, ἀρ. 330, B47. Ὑπάρχει καὶ τύπος Κ[υ]ῆτος (6ος μ.Χ. αἰ.), Oxyg. papyg XVI, 2019, 17 καὶ Κουαίτος (260-261 μ.Χ.), MAMA V, ἀρ. 199. Εἰς τὴν Μακεδονίαν τὸ ὄνομα ἐμφανίζεται μόνον εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Θεσσαλονίκης, IG X, 2, 1, ἀρ. 512, 10 (2ος ἢ 3ος αἰ.) καὶ τοῦ Ἰσβόρου, Δ ἡ μ ι τ σ α, ἔ.ἀ., ἀρ. 302=Ath. Mitt. 50 (1925) 136.

2. Τὸ ὄνομα Τυρράνιος, ὡς καὶ οἱ τύποι Τυρράννας, Τυρανός καὶ τὸ θηλ. Τυρρανίς ἀπαντοῦν καὶ ἄλλοι εἰς μακεδονικὰς ἐπιγραφὰς. Βλ. Δ ἡ μ ι τ σ α, ἔ.ἀ., ἀρ. 234. «Ἀθηνῶν», τ. 25(1913), σ. 458, ἀρ. 64. Γ. Οἰκονόμου, Ἐπιγραφαὶ Μακεδονίας, 16, ἀρ. 12. IG, ἔ.ἀ. 863.

τοῦ Π. Παπαγεωργίου, πλεῖστοι τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἀνήκον εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος. Ἐν τούτοις ἄλλο σημεῖον τῆς ἐπιγραφῆς μᾶς ἀναγκάζει νὰ τὴν τοποθετήσωμεν ἀργότερον. Ἐν αὐτῇ δις γίνεται χρῆσις τοῦ τιμητικοῦ ἐπιθέτου *ἀξιολογώτατος*. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο, ὅπως εἶπομεν ἀνωτέρω, εἰς οὐδεμίαν τῶν χρονολογημένων ἢ δυναμένων νὰ χρονολογηθοῦν ἐπιγραφῶν συναντῶμεν ἐνωρίτερον τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος. Κατὰ ταῦτα καὶ τὴν προκειμένην ἐπιγραφὴν πρέπει νὰ τοποθετήσωμεν μᾶλλον εἰς τὸν 3ον αἰῶνα, κατὰ τοὺς J. - L. R o b e r t, ἔ.ἀ., εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Σεβήρων.

Γ. ΒΙΣΑΛΤΙΑ (ΒΕΡΓΗ)

Οἰκογένεια

Ἰουλίων

Πηγαί.

μακεδονιάρχαι δύο

J. R o g e r, Inscriptions de la région du Strymon, R.A. 24 (1945) 40 (Βλ. καὶ J. H. St. 67 (1945) 111. C h. E d s o n, ἔ.ἀ., 195, 35. Δ. Κανατσούλη, Τὸ κοινόν, ἔ.ἀ., 82 /8,3): *Ἰούλιον Μάρκον |μακεδονιάρχην, Ἰουλίου Ἰγγενοῦ |μακεδονιάρχον |καὶ ἱεροφάντου |καὶ πρώτου τοῦ ἔθνονος δόν, Ἰούλιος) Νει |κοπολιανός τὸν |γλυκύτατον πατέρα. |Ἐὐτυχῶς (Κοπάτσι Ἀνατολικῆς Μακεδονίας).*

Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἰουλίων μᾶς εἶναι γνωστοὶ δύο μακεδονιάρχαι:

1. Ὁ **Ἰούλιος Ἰγγενός¹** καὶ ὁ υἱός του
2. **Ἰούλιος Μᾶρκος**. Καὶ τοὺς δύο γνωρίζομεν ἀπὸ μίαν μεγάλην ἐπιτύμβιον βάσιν², τὴν ὁποίαν πρὸς τιμὴν τοῦ δευτέρου ἀνέθηκεν ὁ υἱός του Ἰούλιος Νεικοπολιανός. Ἐν αὐτῇ τιτλοφορεῖται ὁ μὲν Ἰούλιος Ἰγγενός *μακεδονιάρχης* καὶ *ἱεροφάντης³*, προφανῶς τοῦ κοινοῦ, καὶ *πρῶτος τοῦ ἔθνονος*, ὁ δὲ Ἰούλιος Μᾶρκος μόνον *μακεδονιάρχης*. Ὁ Ἰούλιος Νεικοπολιανός φαίνεται ὅτι οὐδὲν ἀξίωμα εἶχε, τοῦλάχιστον μέχρι τῆς ἀναθέσεως τοῦ μνημείου.

1. Τὸ ὄνομα Ἰγγενός (ἐκ τοῦ λατ. Ingenus) συναντῶμεν εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Θεσσαλονίκης Ἐρέντιος Ἰγγένους IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 241, Β 8. Ὁ συνδυασμὸς τῶν ὀνομάτων Iulius Ingenus (-ius) καί, μὲ τὸ praenomen, C. Iulius Ingenus, εἶναι πολὺ συνήθης εἰς τὰς ἐπιγραφάς. Βλ. D e s s a u, ILS ἀρ. 2143. 2156. 2380. 2763. 7150. Jahresh. 23 (1926) 120/1, ἀρ. 4 (Beibl.).

2. Ἔτσι τοῦλάχιστον χαρακτηρίζει τὸ μνημεῖον ὁ ἐκδότης τῆς ἐπιγραφῆς J. R o g e r, ἔ.ἀ., σ. 40. Ὁ E d s o n, ἔ.ἀ., σ. 195, 37, πιστεύει ὅτι πρόκειται περὶ τιμητικοῦ βωμοῦ.

3. Ἀνωτέρω εἶπομεν ὅτι ἡ ἱεροφαντία τοῦ Κλαυδίου Μένωνος ἔχει σχέσιν μὲ τοπικὴν τινα λατρείαν καὶ ἀνεπτύξαμεν τοὺς λόγους. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὁμοῦ τοῦ Ἰουλίου Ἰγγενοῦ, ἐπειδὴ ἡ ἱεροφαντία του συνδέεται μὲ ἄλλα ἀξιώματα τοῦ κοινοῦ, «μακεδονιάρχης», «πρῶτος τοῦ ἔθνονος», πρέπει νὰ τὴν συσχετίσωμεν μὲ τὴν ἐπαρχιακὴν λατρείαν, ὄχι μὲ τὴν τοπικὴν.

Ἄλλως μὲ τὴν τιτλομανίαν τῆς ἐποχῆς δὲν θὰ ἀπέφευγε νὰ τὸ δηλώσῃ. Οἱ Ἰούλιοι αὐτοί, ὅπως οἱ Κλαύδιοι τῆς Βεροίας, οἱ Μαρεινιανοὶ Φίλιπποι καὶ οἱ Σιλβανοὶ, φαίνεται ὅτι ἀνήκον εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ εὐπόρους ἐκείνας οἰκογενεῖας τῆς Μακεδονίας, τῶν ὁποίων τὰ μέλη ἐλάμβανον ἀξιώματα τοῦ κοινοῦ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ὅπως ἐδῶ πατὴρ καὶ υἱός.

Ἐπειδὴ τὸ ἐπιτύμβιον εὐρέθη εἰς χωρίον τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας (Κοπάτσι), πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ οἰκογένεια κατήγετο ἀπὸ μίαν τῶν πόλεων τῆς περιοχῆς, ἴσως ἀπὸ τὴν Βέργην τῆς Βισαλτίας.

Οἰκογένεια Ἰουλίων

Ἰούλιος Ἰγνενὸς
μακεδονiάρχης,
ἱεροφάντης,
πρῶτος τοῦ ἔθνους.

Ἰούλιος Μᾶρκος
μακεδονiάρχης.

Ἰούλιος Νεικοπολιανός.

Δ' ΣΤΥΒΕΡΡΑ

Οἰκογένεια
Σιλβανῶν

Πηγαί.

μακεδονiάρχει τρεῖς

1. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 172 (βλ. καὶ Π. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., ἀρ. 37=Θεσσαλον. κατεσφρ. βιβλ. 3,1. REG 20 (1907) 70. Πελεκίδης, ἔ.ἀ., 77, 1. Δ. Κανατσούλη, Τὸ κοινόν, ἔ.ἀ., 89,3): Ἡ πόλις Σιλβανὸν Κέλερα τὸν μακεδονiάρχην, υἱὸν Σιλβανοῦ Νεικολάου τοῦ μακεδονiάρχου καὶ πρώτου τῆς ἐπαρχείας (Θεσσαλονίκη).

2. Arch. Angeig., ἔ.ἀ., ἀρ. 22 (βλ. καὶ Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ., 89, 4): Σεπτιμίαν Σιλβανὴν Κελερείην θυγατέρα Σεπτιμίον Σιλβανοῦ Κέλερος τοῦ μακεδονiάρχου καὶ Ἀθηλίας Τρεβωνίας Νικομάχης τῆς ἀρχιερείας (Βέρουα).

3. F. Parazoglou, *Ziva Antika III* (1953) 214: Ἡ πατρίς Σ(επτιμιον) Σιλβανὸν Νικομάχον, υἱὸν Σ(επτιμιον) Σιλβανοῦ Κέλερος τοῦ μακεδονiάρχου καὶ Λ(ουκίας) Ἀθηλίας Τρεβωνίας Νικομάχης τῆς ἀρχιερείας, ἔργοσ(ν) Σιλβανοῦ Νικολάου τοῦ λαμπροτάτου ὑπατικοῦ καὶ Σιλβανοῦ

Κλαυδι|αυοῦ τοῦ μακεδο|νιάρχου. / Ἐπιδόντων τὸ ἀνά|λωμα τῶν γονέων (Στύβερρα).

Μία ἄλλη μεγάλη οἰκογένεια, ἡ ὁποία εἶχε σημαντικὴν δρᾶσιν εἰς τὴν κοινοτικὴν ζωὴν τῆς μακεδονικῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ὀργάνωσιν τῶν Μακεδόνων, ἦσαν οἱ Σιλβανοί. Παλαιότερον ἐπιστεῦετο ὅτι αὕτη κατήγετο ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικίην, ἐπειδὴ μία μόνον ἐπιγραφικὴ μαρτυρία περὶ αὐτῆς ὑπῆρχεν ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην. Ἐσχάτως (1953) ὁμως ἤλθεν εἰς φῶς ἐπιγραφή, εὑρεθεῖσα εἰς τὸ Σερίγονο τῆς Σερβίας, τὴν παλαιὰν Στύβερραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνετίθετο τιμητικὸν μνημεῖον ὑπὸ τῆς πόλεως δι' ἓν μέλος τῆς οἰκογενείας, τὸν Σ. Σιλβανὸν Νικόμαχον. Ἐπειδὴ ἡ πόλις χαρακτηρίζεται ἢ πατρίς, εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ κατήγετο ἀπ' αὐτὴν ὄχι μόνον ὁ τιμώμενος, ἀλλ' ὅλη ἡ οἰκογένεια, τοσούτω μᾶλλον, καθ' ὅσον εἰς τὸ τιμητικὸν μνημεῖον τοῦ πατρὸς του Σ. Σιλβανοῦ Κέλερος, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικίην, ἡ τιμῶσα ἀρχὴ χαρακτηρίζεται ἢ πόλις ὄχι ἢ πατρίς¹. Ἡ οἰκογένεια τῶν Σιλβανῶν ἦτο, φαίνεται, παμμακεδονικῆς προβολῆς. Τὰ τιμητικὰ μνημεῖα προέρχονται ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονικίην, ἀπὸ τὸ κέντρον τοῦ κοινοῦ Βέροιαν καὶ ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Δερριόπου (Ἄνω Μακεδονία) Στύβερραν. Τρεῖς μακεδονiάρχαι, πρᾶγμα σπάνιον, ἀνέδειξεν ἡ οἰκογένεια ἐντὸς δύο γενεῶν. Οὗτοι ἦσαν: Ὁ Σιλβανὸς Νικόλαος (I), τὸ πρῶτον γνωστὸν μέλος τῆς οἰκογενείας, ὁ Σ(επίμιος) Σιλβανὸς Κέλερ, υἱὸς του, καὶ ὁ Σιλβανὸς Κλαυδιανός, ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου καὶ υἱὸς τοῦ πρώτου.

1. Ὁ Σιλβανὸς Νικόλαος (I) μᾶς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὸν βωμὸν τοῦ υἱοῦ του, ὅστις εὑρέθη εἰς τὴν Θεσσαλονικίην (ἀρ. 1), καὶ ἕτερον ἀπὸ τὴν Στύβερραν (ἀρ. 2). Οὗτος ἐκτὸς τοῦ μακεδονiάρχου φέρει εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βωμοὺς καὶ τὸν τιμητικὸν τίτλον *πρῶτος τῆς ἐπαρχείας*², ἓνα τίτλον, τὸν ὁποῖον τὸ κοινὸν ἐχορήγει εἰς ἀνεγνωρισμένης ἀξίας ἄνδρας ἢ ἐπιδείξαντας ἐξαιρετικὴν δρᾶσιν.

2. Ὁ Σ(επίμιος) Σιλβανὸς Κέλερ εἶναι γνωστὸς ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω δύο βωμοὺς καὶ ἀπὸ τρίτον, εὑρεθέντα εἰς τὴν Βέροιαν. Καὶ εἰς τοὺς τρεῖς φέρει τὸν τίτλον τοῦ μακεδονiάρχου καὶ οὐδένα ἄλλον.

3. Τὸν Σιλβανὸν Κλαυδιανὸν γνωρίζομεν μόνον ἀπὸ τὴν τελευταίαν ἐπιγραφὴν τῆς Στυβέρρας. Οὕτω προσετέθη καὶ τρίτος μακεδονiάρχης εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Σιλβανῶν καὶ ἐπλουτίσθη κατὰ ἓνα ἐπὶ πλέον ὁ πίναξ τῶν μακεδονιαρχῶν.

1. Ἀντιθέτως εἰς πολλὰ τιμητικὰ μνημεῖα ἀποδεδειγμένους Θεσσαλονικέων ἡ πόλις χαρακτηρίζεται *Ἡ πατρίς*. Βλ. IG, ἔ.ἀ., ἀρ. 153. 155. 157. 158. 159. 163. 168.169 κ.ἀ.

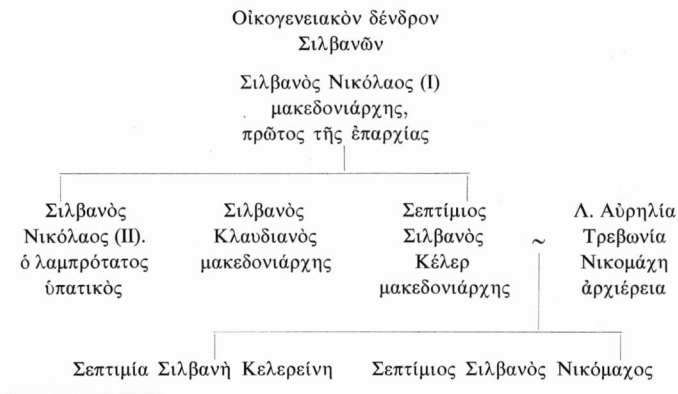
2. Παρόμοιον τιμητικὸν τίτλον: *πρῶτος τοῦ ἔθνους* εἶχε λάβει, ὅπως εἶδομεν ἀνωτέρω, καὶ ὁ μακεδονiάρχης Ἰούλιος Ἰγνένος. Περὶ τῶν τιμητικῶν τίτλων, οἱ ὁποῖοι ἐχορηγοῦντο ὑπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν πόλεων, βλ. Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἀ., σ. 46.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀξιωματούχων τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τὰς ἰδίας ἐπιγραφὰς γνωρίζομεν καὶ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας, τὰ ὅποια ἠσχολήθησαν μὲ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως.

Οὕτως ἡ σύζυγος τοῦ Σεπτιμίου Σιλβανοῦ Κέλερος ἢ **Λ(ουκία)¹ Αὐρηλία Τρεβωνία Νικομάχη** διετέλεσεν ἀρχιέρεια τοπικῆς τινος λατρείας, ἄγνωστον ποίας πόλεως. Περισσότερα περὶ αὐτῆς δὲν γνωρίζομεν. Τέκνα αὐτῆς καὶ τοῦ μακεδονιάρχου Σεπτιμίου Σιλβανοῦ Κέλερος, ἦσαν ἡ **Σεπτιμία Σιλβανὴ Κελερεῖνη**, εἰς τιμὴν τῆς ὁποίας εἶχεν ἀνατεθῆ μνημεῖον εἰς τὴν Βέροϊαν, καὶ ὁ **Σεπτίμιος Σιλβανὸς Νικόμαχος²**, τὸν ὁποῖον, καθὼς εἶδομεν, ἐτίμησε διὰ μνημείου ἢ πατρὸς του. Καὶ οἱ δύο οὐδένα τίτλον ἢ ἀξίωμα ἔχουν. Ἐνας υἱὸς τοῦ Σιλβανοῦ Νικολάου (I) καὶ ἀδελφὸς τοῦ Σεπτιμίου Σιλβανοῦ Κέλερος καὶ τοῦ Σιλβανοῦ Κλαυδιανοῦ, ὁ **Σιλβανὸς Νικόλαος (II)**, διετέλεσεν ὑπάτος, ἄγνωστον πότε. Εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ ἀνεπιού του τιτλοφορεῖται ὁ *λαμπρότατος ὑπατικός*.

Ὅπως βλέπομεν, ἡ οἰκογένεια ἀνέδειξε τρεῖς μακεδονιάρχους, ἓνα ὑπατικὸν καὶ μίαν μόνον ἀρχιέρειαν τοπικῆς λατρείας. Ἡ ἀπόκτησις τόσων ὑψηλῶν ἀξιωμάτων καθίστα, φαίνεται, τοὺς Σιλβανοὺς ἀπροθύμους νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς τὰ κοινὰ τῆς πόλεως. Ἴσως ἔτσι ἐξηγεῖται, διατί οἱ μακεδονιάρχαι οὐδὲν ἀξίωμα τοπικὸν ἢ δημοτικὸν ἔλαβον.

Ἡ οἰκογένεια ἐδρασε τὸν 3ον μ.Χ. αἰῶνα.

1. Τὸ praenomen Λ(ουκία) λείπει ἀπὸ τὸν βωμόν τῆς Βεροίας, ὑπάρχει ὁμοίως εἰς τὸν τῆς Στυβέρρας.

2. Τὸ ὄνομα «Νικόμαχος» πρέπει οὕτως νὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῆς μητρὸς του, τὰ ἄλλα δύο ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Ε'. ΕΛΙΜΕΙΑ

Δομίτιος Εὐρύδικος

Πηγαί.

μακεδονιάρχης εἰς

1. Arch. Anzeig., ἔ.ἀ., 176, ἀρ. 9 καὶ εἰκ. 42 (σ. 179) (βλ. καὶ REG 55 (1942) 343, ἀρ. 96. R.A. 26 (1946) 217, ἀρ. 180. L. R o b e r t, Hellenica V (1948) 29 καὶ Δ. Κ α ν α τ σ ο ὄ λ η, ἔ.ἀ., 80, 2): Ἐργασίη Τύχη· //κατὰ τὸ δόξαν τῶν λαμπροτάτων συντελεσθέντων Λικινίου Ρουφείνου, συναγορευόμενα τῇ ἐπαρχείᾳ περὶ τῆς συντελείας τῶν Θεσσαλῶν, |Δομίτιος Εὐρύδικος| ὁ μακεδονιάρχης| ἐκ τῶν ἑαυτοῦ (Βέροια).

2. C. H. E d s o n, Cults of Thessalonica (Macedonica III) ἐν Harv. Theol. Review 41 (1948) 196 (βλ. καὶ REG 63 (1950) 171 (Bull. épigr.) καὶ Δ. Κ α ν α τ σ ο ὄ λ η, ἔ.ἀ., 80): Δομίτιος Εὐρύδικος| ὁ μακεδονιάρχης| καὶ ἀρχιερεὺς κα(ὶ) πρεσβυτέρου τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἱεροφάντης| (Βελβενδὸς Δ. Μακεδονίας).

Δομίτιος Εὐρύδικος, μοναδικὸς μακεδονιάρχης ἐκ τῆς Ἐλιμιώτιδος. Εἶναι γνωστὸς ἀπὸ δύο ἐπιγραφὰς διαφόρου προελεύσεως. Ἡ μία εὐρέθῃ εἰς τὴν Βέροιαν καὶ ἀνήκει εἰς μνημεῖον (βωμόν), τὸ ὁποῖον ἀνήγειρεν ἰδίᾳ δαπάνῃ ὁ ἴδιος ὁ Δομίτιος Εὐρύδικος μετ' ἀπόφασιν τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου (συνέδριον) πρὸς τιμὴν τοῦ νομομαθοῦς Λικινίου Ρουφείνου, ἐπειδὴ οὗτος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς φορολογίας (συντελείας)² τῶν Θεσσαλῶν συνηγόρησεν ὑπὲρ τῆς ἐπαρχίας. Ἡ ἄλλη ἐπὶ μαρμαρίνης βάσεως προέρχεται ἀπὸ τὸν Βελβενδὸν (παρὰ τὰ Σέρβια) καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Κ. Π α π α κ ω ν σ τ α ν τ ῖ ν ο υ πλημμελῶς εἰς τὴν ἡμερησίαν ἐφημερίδα τῆς Κοζάνης «Λαϊκὸς ἀγὼν» τῆς 25ης Φεβρουαρίου 1934, κατόπιν δὲ μετὰ προσωπικὴν ἐξέτασιν τοῦ λίθου (1937), ἐφ' οὗ ἦτο χαραγμένη ἡ ἐπιγραφή, ἀνεδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ C. H. E d s o n, ὡς ἀνωτέρω. Δυστυχῶς δὲν γνωρίζομεν πρὸς ποῖον σκοπὸν ἐστήθη τὸ μνημεῖον, ὑπὸ ποίας συνθήκας καὶ ὑπὸ τίνων. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, εἶναι ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ἀξιωματῶν καὶ τῶν τιμῶν, ποὺ παρατηροῦμεν καὶ εἰς τὰς δύο ἐπιγραφὰς, δεικνύει τὴν ἐξέχουσαν θέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ μακεδονιάρχης οὗτος εἰς τὴν ἐπαρχίαν. Διετέλεσεν δηλ. μακεδονιάρχης, ἀρχιερεὺς, πρεσβυτέρου τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἱεροφάντης. Ἐκ τῶν ἀξιωματῶν τούτων τὸ μὲν τοῦ μακεδονιάρχου, τοῦ πρεσβυτέρου καὶ πιθανώτατα τοῦ ἱεροφάντου ἀνήκον ἢ εἶχον

1. Τοὺς δύο ἐν ἀγκύλαις στίχους, τοὺς ὁποίους, ὡς βλέπει τις ἐπὶ τοῦ διατηρηθέντος ἀθίκτου χώρου μεταξὺ τοῦ στ. 1 καὶ 4, ἐλησμόνησε νὰ χαράξῃ ἢ δι' ἄλλον τινὰ λόγον ἀφῆσεν ὁ λιθοξόος, ἀποκατέστησεν ὁ L. R o b e r t, REG, ἔ.ἀ. (βλ. καὶ «Hellenica», τ. V (1948), σ. 29. X. Μ α κ α ρ ὄ ν α, Χρονικὰ ἀρχαιολογικά, «Μακεδονικά», τ. Β' (1941-52), σ. 627, 2).

2. Παράλληλον παράδειγμα βλ. ἐν IGR IV, ἀρ. 1664: εἰς τὴν τῶν Τεμερῶν συντελείαν.

σχέσιν με τὸ κοινόν, ἢ ἀρχιερωσύνη ὅμως δέον νὰ ἀναχθῆ, ὅπως τῆς Αἰλίας Ἀλεξάνδρας καὶ τῆς Γαίας Ἰουλίας Κασσιανῆς, συζύγων μακεδονιαρχῶν, μᾶλλον εἰς τοπικὴν λατρείαν ἢ ἔστω καὶ εἰς τοπικὴν αὐτοκρατορολατρείαν, ὅπως τῶν μακεδονιαρχῶν Λ. Σεπτιμίου Ἰνστειανοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Οὐαλερίου Φιλοξένου ἢ ἀρχιερωσύνη τοῦ Σεβαστοῦ. Ὡς πρεσβυτεράρχης τῶν Ὀλυμπίων¹ ὁ Δομίτιος Εὐρύδικος πρέπει νὰ ἦτο οἰκονομικός τις χορηγὸς τῶν ἐπαρχιακῶν ἀγῶνων τοῦ κοινοῦ, ἐννοεῖται ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ προέρρου αὐτοῦ.

Πρὸς καθορισμὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ ὑπάρχοντος δύο βέβαιαι μαρτυρίαι, ἡ μνεία τῶν Ὀλυμπίων, δηλ. τῶν ἐπαρχιακῶν ἀγῶνων τῆς Βεροίας, εἰς τὴν μίαν ἐπιγραφὴν, καὶ ἡ παρουσία τοῦ γνωστοῦ νομομαθοῦς Λικινίου Ρουφείνου², εἰς τὴν ἑτέραν. Τὰ Ὀλύμπια γνωρίζομεν ὅτι καθιερώθησαν τὸ πρῶτον ἐπὶ Γορδιανοῦ Γ' τὸ 242 μ.Χ. Ὅθεν ὁ Δομίτιος τὸ 242 τοῦλάχιστον εὐρίσκετο ἐν δράσει, ἦτο δηλ. πρεσβυτεράρχης τῶν Ὀλυμπίων. Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς Βεροίας, ἐνθα ἀναφέρεται ὁ Λικίνιος Ρουφείνος, ἐπεκτείνει τὴν δρᾶσιν του εἰς ἐποχὴν ὀλίγον προγενεστέραν. Ὁ Λικίνιος Ρουφείνος, ἐπιφανὴς νομομαθὴς τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, μᾶς εἶναι γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν. Περί αὐτοῦ γνωρίζομεν ὅτι ἦτο σύγχρονος καὶ μαθητὴς τοῦ νομομαθοῦς Παύλου³, ὅτι ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Καρακάλλα (212-217 μ.Χ.) ἔγραψεν ἑκτενὲς ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον *Regulae*⁴ καὶ ὅτι περὶ τὸ 220 μ.Χ.⁵ ἐμφανίζεται εἰς τὰ Θυάτειρα, τόπον πιθανώτατα τῆς καταγωγῆς του, τιμώμενος ὑπὸ τοῦ ἀθλητοῦ Γ. Περηλίου Αὐρηλίου Ἀλεξάνδρου. Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (I), ὅστις τιμᾷ αὐτὸν ὡς εὐεργέτην, συμπεραίνομεν ὅτι ὁ Λικίνιος Ρουφείνος διέμενεν ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ἐπιβεβαιῶσιν τούτου ἀποτελεῖ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Εὐρυδικοῦ Δομιτίου στηθεὶς πρὸς τιμὴν του βωμὸς ἐν Βερροίᾳ. Ἄν λάβωμεν τῶρα ὑπ' ὄψιν ὅτι περὶ τὸ 220 μ.Χ. εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς τὰ Θυάτειρα, πρὸς δὲ ὅτι ἡ δρᾶσις τοῦ Κλαυδίου Μένωνος (I), μετὸν ὁποῖον οὗτος ἐσχετίσθη καὶ εὐηργέτησε, τοποθετεῖται τὸ πρῶτον τρίτον τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος, ἦτοι τὸ 225-230, θὰ ἡδυνά-

1. Περί τοῦ πρεσβυτεράρχου τῶν Ὀλυμπίων ἐπραγματεύθη εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον τῆς μελέτης μου «Τὸ κοινόν τῶν Μακεδόνων», ἔ.ἀ., σ. 99-102.

2. Τὸ πλήρες ὄνομα αὐτοῦ, ὅπως μᾶς παραδίδεται ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Θυατείρων (IGR IV, 1214, 1215, 1216), εἶναι Μ. Γναῖος Λικίνιος Ρουφείνος. Περί τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεώς του βλ. *Miltner-Berger*, RE XIII, 457/8, ἐν λ. *Licinius*, ἀρ. 151 καὶ *L. Robert*, *Un juriste romain dans une inscription de Beroia* ἐν «*Hellenica*», τ. V (1948), σ. 29-34.

3. Βλ. *Miltner-Berger*, ἔ.ἀ., σ. 458.

4. *O. Lenz*, *Palingenesia iuris civilis*, Lipsiae 1889, τόμ. I, 659, 2. Πρβ. καὶ *L. Robert*, ἔ.ἀ., σ. 33,5.

5. *L. Robert*, ἔ.ἀ., σ. 32/3. Ἡ παλαιότερα ἄποψις ἦτο ὑπὲρ μιᾶς μεταγενεστέρας ἐποχῆς, περὶ τὸ 230 μ.Χ.

μεθα μετὰ τινος βεβαιότητος νὰ τοποθετήσωμεν τὴν ἐν Μακεδονίᾳ διαμο-
νὴν του κατὰ τὴν τρίτην δεκαετίαν τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος καὶ ἴσως περὶ τὸ
230. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν οὗτος συνηγόρησεν ὑπὲρ τῆς ἐπαρχίας εἰς τὴν
ὑπόθεσιν τῶν Θεσσαλῶν, ὃ δὲ Δομίτιος Εὐρύδικος ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ
μακεδονιάρχου¹ ἐπ' εὐκαιρίας τοῦ γεγονότος τούτου ἔστησεν ἰδίᾳ δαπάνη πρὸς
τιμῆν του τὸν ἐν Βεροίᾳ βωμόν. Προγενεστέρα τοῦ 220 μ.Χ. τοποθέτησις
δὲν φαίνεται πιθανή, ἐπειδὴ θὰ ἔπρεπε τότε νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ὑπα-
τον ἀξίωμα τοῦ μακεδονιάρχου ὁ Δομίτιος Εὐρύδικος ἔλαβεν εἴκοσι καὶ
πλέον ἔτη, πρὸ τοῦ γίνῃ πρεσβυτεράρχης τῶν Ὀλυμπίων. Κατὰ ταῦτα τὴν
δρασίην του εἰς τὸ κοινὸν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τοποθετήσωμεν ὡς ἔγγιστα εἰς
τὸ δεύτερον τέταρτον τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος.

Πότε ἔλαβε τὰ ἄλλα δύο ἀξιώματα, ἤτοι τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ τὴν ἱερο-
φαντίαν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ, καθ' ὅσον εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ
Βελβενδοῦ ἢ ἀναγραφῇ τῶν τίτλων γίνεται ὄχι κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν,
ὡς δεικνύει ἢ πρόταξις τοῦ τίτλου τοῦ μακεδονιάρχου, ἀλλὰ βάσει τοῦ βαθ-
μοῦ ἐνὸς ἐκάστου ἀξιώματος. Ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν δὲ τῆς Βεροίας, ἐνθα μό-
νον ὁ τίτλος τοῦ μακεδονιάρχου ἀναγράφεται, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ συμπερά-
νωμεν ὅτι οὗτος δὲν εἶχεν ἀποκτήσει μέχρι τότε ἀξίωμα, καθ' ὅσον ἐδῶ ἦρκει
ἢ ἀναγραφῇ μόνον τοῦ τίτλου τοῦ μακεδονιάρχου, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ
ὁποίου ἔστησε τὸ τιμητικὸν μνημεῖον, ὄχι δὲ καὶ ἄλλων τυχὸν προηγουμέ-
ως ἀποκτηθέντων ἀξιωμάτων.

Ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας του δὲν μαρτυροῦνται εἰς τὰς δύο ἐπιγρα-
φάς, ἀλλ' οὔτε καὶ ἄλλοθεν.

Ἐκ τῆς ἐπανεξετάσεως τοῦ θέματος τῶν μακεδονιαρχῶν εἰς τὴν μελέ-
την ταύτην κατελήξαμεν εἰς ὄρισμένα νέα συμπεράσματα ἐκτὸς τῆς προσθή-
κης νέων μακεδονιαρχῶν.

Μέχρι πρὸ τινος ἐγνωρίζομεν τὰ ὀνόματα 18 μακεδονιαρχῶν καὶ δύο

1. Εἰς τὸ μνημεῖον ἀναγράφεται ἀπλῶς τὸ ὄνομα τοῦ Δομίτιου Εὐρυδικοῦ μετὰ τὸν τίτλον
«ὁ μακεδονίαρχος», δὲν ὑπάρχει δὲ χαρακτηρισμὸς τις δεικνύων προσωπικὸν τινα δεσμὸν
αὐτοῦ μετὰ τὸν τιμώμενον, συνήθης εἰς τὰ τοιοῦτου εἶδους τιμητικὰ μνημεῖα, ὡς τὸν *συγγενῆ*,
τὸν *φίλον*, τὸν *εὐεργέτην*, τὸν *πάτριωνα καὶ εὐεργέτην* κ.λ. (βλ. λ.χ. BSA 18(1911/2) 148/9,
ἀρ. 7. Πα πα γ ε ω ρ γ ί ο υ, ἔ.ἀ., ἀρ. 3.6.8.11.13.14.15.21.22.23.24.25.26.31.35.38.41 καὶ
«Ἀθηνᾶ», τ. 15(1903), σ. 43, ἀρ. 2. Arch. Anzeig., ἔ.ἀ., ἀρ. 2.4.22.25.27). Ἄν τοιαύτη σχέσις
ἢ δεσμὸς ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν, ἀναμφιβόλως ὁ Δομίτιος Εὐρύδικος δὲν θὰ ἀπέφυγε νὰ τὸν
δηλώσῃ εἰς τὸ μνημεῖον, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ τιμώμενος ἐν αὐτῷ δὲν ἦτο ἀσημὸς
τις, ἀλλ' ἐξέχουσα προσωπικότης ἐν τῷ ρωμαϊκῷ κράτει. Μᾶλλον λοιπὸν οὗτος τὸ μνη-
μεῖον τοῦτο ἀνέθηκε δι' ἰδίων ἐξόδων ὄχι ἐκ προσωπικοῦ δεσμοῦ πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ ὑπὸ
τὴν ιδιότητα τοῦ μακεδονιάρχου, τοῦ προέδρου τοῦ κοινοῦ, τοῦ τιμῶντος τὸν ἄνδρα καὶ
ἐξυπηρετηθέντος ὑπ' αὐτοῦ. Παρόμοια παραδείγματα ἐξ ἄλλων κοινῶν ἢ καὶ ἐξ αὐτοῦ
τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων δὲν λείπουν.

μακεδονιαρχισσών. Ἦδη προστίθενται τρεῖς ἐπὶ πλέον μακεδονιάρχαι, ἤτοι ἐν συνόλῳ μετὰ τῶν μακεδονιαρχισσῶν γίνονται 23. Ἐξ αὐτῶν μᾶς εἶναι γνωστοὶ ἐκ Θεσσαλονίκης ἑννέα, ἐκ Βεροίας ὀκτώ, ἐκ Βισαλτίας (Βέργη)εῖς, ἐκ Στυβέρρας τρεῖς καὶ εἰς ἐκ τῆς Ἑλιμιώτιδος. Ὁ μεγάλος σχετικῶς ἀριθμὸς μακεδονιαρχῶν ἐκ Βεροίας καὶ Θεσσαλονίκης δὲν εἶναι ἀνεξήγητος, τὸ μὲν διότι αἱ πόλεις αὐταὶ τῆς Μακεδονίας ἀπετέλουν τὰ δύο μεγάλα διοικητικὰ κέντρα τῆς ἐπαρχίας καὶ ἦτο εὐκολώτερον εἰς τοὺς δημότας τὼν νὰ ἀναδεικνύωνται εἰς τὸ ὑπατον ἀξίωμα τοῦ κοινοῦ καὶ νὰ ἐπιδιώκουν τοῦτο, τὸ δὲ διότι ἀπ' αὐτὰς προέρχονται αἱ περισσώτεραι μακεδονικαὶ ἐπιγραφαί, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἔχομεν τὰς πληροφορίας μας περὶ τῶν μακεδονιαρχῶν. Ἐπι πλέον δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζωμεν ὅτι οἱ Μακεδόνες ἐπηρεάζοντο εἰς τὴν προτιμήσιν τῶν ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι αἱ μεγάλαι οἰκογένειαι τῶν δύο πόλεων καὶ γνωστότεραι τῶν ἄλλων ἦσαν καὶ πλουσιώτεραι, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀντεπεξέρχωνται εἰς τὰς πολλαπλᾶς ὑποχρεώσεις ἔναντι τοῦ κοινοῦ. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι οἱ πρόεδροι αὐτοῦ ἀνελάμβανον τὰς μεγάλας δαπάνας τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐπαρχιακῶν ἀγῶνων καὶ ἄλλα οἰκονομικὰ βάρη¹.

Πράγματι ὄχι μόνον αὐτοὶ ἐλάμβανον συχνὰ καὶ ἄλλα ἐπαρχιακὰ καὶ δημοτικά ἀξιώματα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐπεδίδοτο εἰς ἀναζήτησιν καὶ ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἐνδεικτικὸν τῆς δραστηριότητος, τὴν ὁποίαν πολλαπλῶς ἀνέπτυσσον. Λαμβάνομεν μερικά παραδείγματα. Οὕτω τῆς οἰκογενείας τῶν Κλαυδίων τῆς Θεσσαλονίκης ὁ μακεδονιάρχης Κλαύδιος Μέναν (III) ἦτο υἱὸς ὑπατικοῦ καὶ ἀνθυπάτου, ἔγγονος ἀχιερέως, πρωτεξάδελφος ἱερέως καὶ ἀγωνοθέτου τοῦ θεοῦ Φούλβου καὶ ἐφηβάρχου καὶ πρωτεξάδελφος ἀρχιερείας καὶ γερουσιαρχίσσης. Ὁ ἴδιος διετέλεσε καὶ ἱεροφάντης². Τῆς οἰκογενείας τῶν Μαρεινιανῶν Φιλίππων ὁ μακεδονιάρχης Μαρεινιανὸς Φίλιππος (I) ἦτο γαμβρὸς ἀρχιερέως, σύζυγος μακεδονιαρχίσσης, γυναικᾶδελφος ἀρχιερέως, πατὴρ ἱερέως καὶ ἀγωνοθέτου τοῦ θεοῦ Φούλβου, ἀρχιερέως καὶ ἀγωνοθέτου, πάππος ἱερέως καὶ ἀγωνοθέτου θεοῦ Φούλβου, ἐφηβάρχου καὶ πολιτάρχου³. Τῶν Σιλβανῶν τῆς Στυβέρρας ὁ Σιλβανὸς Νικόλαος (I), μακεδονιάρχης καὶ πρῶτος τῆς ἐπαρχίας, ἦτο πατὴρ δύο μακεδονιαρχῶν, ἐνὸς ὑπατικοῦ, σύζυγος ἀρχιερείας καὶ πάππος ἐγγόνων τιμηθέντων ὑπὸ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ κοινοῦ⁴.

Βεβαίως τοιαῦται πλούσιαι καὶ ἐπιφανεῖς οἰκογένειαι ὑπῆρχον πολλαὶ εἰς τὰς μακεδονικὰς πόλεις, αἵτινες, ἂν καὶ διεκρίθησαν εἰς τὴν τοπικὴν διοίκησιν, δὲν ἀνέδειξαν κανένα μακεδονιάρχην, ὡς οἱ Ρουφιανοὶ⁵ καὶ οἱ

1. Βλ. Α. Κανατσούλη, Τὸ κοινόν, ἔ.ἀ., σ. 47.

2. Βλ. ἀνωτέρω οἰκογενειακὸν δένδρον Κλαυδίων, σ. 8.

3. Βλ. οἰκογενειακὸν δένδρον Μαρεινιανῶν Φιλίππων, σ. 11.

4. Ὁμοίως βλ. δένδρον Σιλβανῶν, σ. 32

5. Α. Κανατσούλη, Μακεδονικὴ προσωπογραφία, ἔ.ἀ., σ. 66, ἀρ. 613.

Στατίλιοι¹ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην κ.ἄ. Ἐπειὶ τοῦτο πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν προτίμησιν τῶν νὰ ἀναμειχθῶν μόνον εἰς τὰ κοινὰ τῆς πόλεως ἢ εἰς τὴν τύχην, διότι δὲν ἀνευρέθησαν ἀκόμη ἐπιγραφαὶ αὐτῶν μὲ μακεδονίαρχας; Ὅπωςδὴποτε τὸ πλῆθος τῶν ἀξιωματῶν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν ἀποδεικνύει ὅτι οἱ Μακεδόνες τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπρωτίμων νὰ λαμβάνουν ἀπὸ τὴν ἀριστοκρατικὴν τάξιν τῶν πόλεων. Τοῦτο ἐξ ἄλλου ἠνθόουν καὶ οἱ κατακτηταὶ Ῥωμαῖοι, διότι ἔτσι ἐξυπηρετοῦντο καλύτερον εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῶν ὑποτελῶν λαῶν.

Δ. ΚΑΝΑΤΣΟΥΛΗΣ

---

1. Δ. Κανατσούλη, ἔ.ἄ., σ. 148, ἀρ. 1315.

RÉSUMÉ

D. Canatsoulis, Les macédoniarches de l'assemblée des Macédoniens et leur position sociale dans les cités macédoniennes.

La récente découverte des inscriptions macédoniarchiques fit de nouveau indispensable la recherche de l'institution des macédoniarches, comme se nommaient les présidents de l'assemblée macédonienne pendant le 3ème siècle. Les macédoniarches sont étudiés par villes et familles; leur position sociale dans la Macédoine ainsi que leurs familles sont relevées.

À Thessalonique sont mentionnées les familles suivantes: a) La famille des Claudii qui donne un macédoniarche, Claudius Meno (I), b) les Mareiniani Philippi qui donne deux macédoniarches, c) les Catinii avec le macédoniarche L. Septimius Insteianus Allexandre, d) la famille de Democratianus Korrhagus avec un macédoniarche, e) la famille de Minicius Dionysius avec un macédoniarche, f) de P. Aelius Neicanor avec un macédoniarche, g) aussi le macédoniarche Sabinus et h) le macédoniarche Nic[andr]os ou Men[andr]os.

À Beroia a) la famille des Claudii avec le macédoniarche Tib. Claudius Preiscus et la macédoniarchissa Flavia Isidora, b) la famille des Quintiani avec P. Memmius Quintianus Capito, c) les Cassiani avec un macédoniarche, Marcus Aurelius Cassianus, d) les Valeriani avec le macédoniarche Valerianus Philoxenus, e) le macédoniarche Claudius Lysimachus et f) les macédoniarches Aelius Quietus et Tyrrannius Aelianus.

À Bisaltie (Berga) la famille des Julii donne deux macédoniarches, Iulius Ingenus et son fils Iulius Marcus.

À Styberra la famille des Silbani donne trois macédoniarches, Silbanus Nicolaus (I) et ses fils Silvanus Claudius et Septimius Silvanus Celer.

Enfin à Elimiotis le macédoniarche Domitius Eurydicus est mentionné.